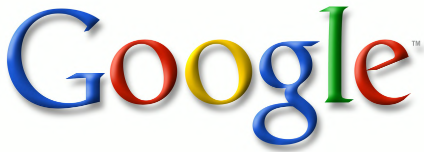

SIGILLVM ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV ANG
ET
VE RI
TAS
CHRISTO ECCLESIAE

DIGTE OG SANGE

AF

BJØRNSTJERNE BJØRNSON.

RETTET OG ØGET UDGAVE.

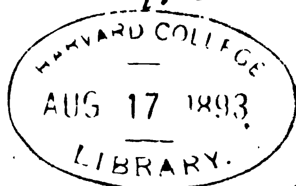

KØBENHAVN.

GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F. HEGEL & SØN).

GRÆBES BOGTRYKKERI.

1880.

HARVARD COLLEGE
AUG 17 1893
LIBRARY.

Når jeg ved retskrivningen i denne og flere af mine senere bøger i en *del* ord udelader d efter n og l eller skriver ordene med dobbeltbogstav (finne, kalle, grun, fall m. fl.), da sker det, fordi disse d'er ikke høre hjæmme i oldsproget, men ere snyltegæster, som har trængt sig in i et selskab, hvor de ikke har mere at gøre æn de, som før var hjæmme i ordene al*d*, han*d*, kan*d* o. fl., hvilke for lang tid siden har måttet gøre sig usynlige.

Videre, har jeg ofte ændret *e* til *æ*, hvor ordet faktisk udtales med *æ* og ikke med *e*. Heller ikke her har jeg taget skridtet helt ud, bare hjulpet på vej med det rigtige. Ti det er nu en gang rigtigere at vedkænne sig, hvad man selv siger, æn ikke at gøre det. At der er byer i Norge, som ikke alene bruge brede, men skrævende vokaler, har bragt os den forestilling, at *e* er fornemmere end *æ*, at overhovedet det tynde og spidse er penere æn det fyldige og rige. Dette betegner et overgangsstadium, som

må kalles det snærpede; når vi kommer så langt, at vi tør bruge ædelt vore egne kræfter efter vort eget sinn, vil meget, som nu synes betænkeligt, falle lige til. I alle de store kultur-sprog ælsker man de fulle, brede vokaler højere æn de spidse og tynde.

Men konsekvent har jeg, som sagt, ænnu ikke gænnemført noget af dette; vi får atter vænnes til det rigtige efter hvært, og lide på, at det ene drager det annet med. Man har sagt, at aviserne her skulde gå foran, men det tør de færreste af dem gøre for sine kære abonnenters skyld; vi andre får da begynne.

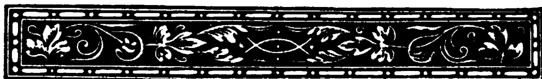
I Maj 1880.

B. B.

JNHOLD.

Side

Side

Synnøves sang.

(Af Synnøve Solbakken.)

Nu tak for alt, ifra vi var små
og legte sammen i skog og lage'.
Jeg tænkte, legen den skulde gå
oppi de grånende dage.

Jeg tænkte, legen den skulde gå
ud fra de løvede, lyse birke
did fræm, hvor Solbakkehuse stå,
og til den rødmalte kirke.

Jeg sad og vænted så mangen kvæld
og så did bort under grane-hejen;
men skygge gjorde det mørke fjæld,
og du, du fant ikke vejen.

Jeg sad og vænted og tænkte tit:
naar dagen lider, han vejen vover.
Og lyset sluktes og brænte lidt,
og dagen kom og gik over.

Det stakkers øjet er blevet vant,
det kan så sent med at vende synet;
det kænner slet ingen annen kant
og brænner sårt under brynet.

De nævner sted, hvor jeg trøst kan få;
det er i kirken bag Fagerliden;
men bed mig ikke om did at gå; —
han sidder lige ved siden.

— Men godt, så ved jeg dog, hvæm det var,
som lagde gårdene mod hværandre
og vej for synet i skogen skar
og gav det lov til at vandre.

Men godt, så ved jeg dog, hvæm det var,
som satte stoler til kirke-bor'et
og gjorde, at de går par om par
fræmover lige mod koret.

Haren og ræven.

(Af Synnøve Solbakken.)

Og ræven lå under birke-rod
bortved lynget.
Og haren hopped på lette fod
over lynget.

Det er vel noget til solskins-dag!
det glitrer for og det glitrer bag
over lynget.

Og ræven lo under birke-rod
bortved lynget.
Og haren hopped i vilde mod
over lynget.
Jeg er så glad over alle ting!
Hu — hej, gør du slige svære spring
over lynget?

Og ræven vænted bag birke-rod
bortved lynget.
Og haren tumled ham midt imod
over lynget.
Men Gud forbarme sig, er du der! — —
— Å kære, hvor tør du danse her
over lynget?

Nils Finn.

(Af Halte-Hulda.)

Og vetli Nils Finn skuldi ut at gå;
han fek inki ski'i til at hanga på.
— «Dat var ilt!» sa' d'uppundir.

Og vetli Nils Finn setti fotin i snjo:
«dit ovstygga troll, vil du lat' mig i ro!
— Hi—ho—ha!» sa' d'uppundir.

Nils Finn slo med stavin i snjo, so han fauk:
«såg du trollskapin, du, kor forsett han rauk?»
— «Hit—li—hu!» sa' d'uppundir.

Nils Finn dro dat ejna ski fram med ejt tak;
dat andre hek fast, — han valt att og bak.
— «Å drag i!» sa' d'uppundir.

Nils Finn gret i snjoin og sparkad og stak;
dess mejri han sparkad, dess lengr han sak.
— «Dat geng gott! sa' d'uppundir.

Og bjørki, hun dansad, og grantufsin lo;
dar var inki ejn, dar var hundrad og tvo.
— «Er du kend?» sa' d'uppundir.

Og fjellit, dat skrattad, so snjofilla flaug;
men Nils knytti nevin og svor, at dat laug.
— «Var' dig nu!» sa' d'uppundir.

Og snjofonni gapad, og himlin fór ned;
Nils tenkti, han vildi nog ogso gå med. —
«Kom'n veg?» sa' d'uppundir. — —

Tvau ski stod i snjoin og så sig ikring,
men så inki stort; fyr' dar var inginting.
— «Kvar er Nils?» sa' d'uppundir.

Ternernes sang.

(Af Halte-Hulda.)

God morgen sol mellem grønne løv!
ungdoms-sinn i de dybe dale,
smilet i deres mørke tale,
himlens guld på al jordens støv.

God morgen sol over konge-borg!
vænlig lokker du ud dens terner;
tænd i hvert bryst små lyse stjærner, —
tindre de klart i en natlig sorg.

God morgen sol over høje fjæld!
lys på landet, så vidt det redes,
at det sig rejser og toet stedes
for dagen hist i din varmes væld.

Duen.

(Af Halte-Hulda.)

En due så jeg skælve
i en storm-byges torden;
did bølgerne sig hvælve
blev den reven fra jorden.
Jeg hørte den ej skrige,
jeg den ej hørte klynke;
den kunde ikke stige —
og så måtte den synke!

Moderens sang.

(Af Arne.)

Herre, tag i din stærke hånd
barnet, som leger ved stranden.
Send du din værdige Hellig-ånd,
at det kan lege selv-annen.
Vandet er dybt og bunden glat,
Herre, får han først i armen fat,
drukner det ikke, men lever,
til du det nåderig hæver.

Moderen sidder i tunge savn,
ved ikke, hvor det farer,
ganger for døren, roper dets navn,
hører slet ikke, det svarer.
Tænker som så, hvor æn det er,
han og du er det al tid nær:
Jesus, dets lille broder,
følger det hjæm til moder.

Kille-bukken.

(Af Arne.)

Kille-bukken, lammet mit;
skønt det ofte går tungt og strit
opefter slette fjælde, —
følg du vakkert din bjælde.

Kille-bukken, lammet mit,
pas så dygtig på skinnet dit;
mor vil ha' det i fellen,
som hun syr sig om kvælden.

Kille-bukken, lammet mit,
læg så dygtig på kødet dit;
ved du ikke, tuppen,
at mor vil ha' det i suppen?

Visen om Nils skræder.

(Af Arne.)

Dersom du ikke kom til i går,
har du hørt geti han Nils skræder, så staut
han går.

Dersom du ikke kom til her ene dagen,
har du hørt geti, hvor han lagde Knut Store-
dragen.

Det var oppå låve-taget hans Ola-Per Kviste:
«Næste gang jeg skal hive dig, må du have
med dig lidet niste.»

Hans Bugge var så navngetin en mand,
at det spøgte efter'n både land og strand.

«Sig fort, Nils skræder, hvor du ligge vil,
så skal jeg spytte på flækken og lægge ho'det
dit til.» —

«Å, kom mig først så nær, at jeg kan kænne
dig på tæften,
— tror nu ikke, du slår nogen mand omkring
med kæften.»

Det første taget var bare så som så.
Bægge de karerne vilde have det med at stå.

Det andre taget glap for han Bugge-Hans.
«Blir du trøt nu Buggingen; det er en stræng
dans.»

Det tredje taget fór Hans framstupes, så blodet
sprat —
«Det var svært, som du spytted, kar!» — «Å,
jøye, hvor jeg dat!» —

Har du set et træ lægge skygge på nyfallen sne?
har du set han Nils mod en ung-mø le?

Har du set han Nils sætte foden fræm i dansen?
er du jente, så gå; — det er for sent, når du
har tabt sansen.

Venevil.

(Af Arne.)

Hun Venevil hopped på lette fod
sin kærest' imod.
Han sang, så det hørtes over kirke-tag:
«god dag! god dag! —»

og alle de små fugler sang lystig med i lag:
«til sankte-hans
«er der latter og dans;
«men siden ved jeg lidet, om hun flætter sin
krans!»

Hun flætted ham en af de blomster blå:
— «mine øjne små!»
han tog den, han kasted og tog den igæn:
«farvel min væn!»
og jubled, mens han sprængte over ager-renen hen:
«til sankte-hans» o. s. v.

Hun flætted ham en: «hvis du ei forsmår
af mit gule hår?
hun flætted, hun bød ham i ypperlig stund
sin røde mund:
han tog den, og han fik den, og han rødmede
som hun.

Hun flætted en hvid i et lilje-bånd:
«min højre hånd.»
Hun flætted en blodrød i kærlighed:
«min venstre med.»
Han tog imod dem bægge to, men vendte sig
derved.

Hun flætted af blomster fra hvær en kant:
«alle dem jeg fant!»
hun sanked, hun flætted og græd dertil:
«tag dem, du vil!»
Han tiede og tog dem kun, men flygtede så vild.

Hun flætted en stor uden farve-sans:
«min brudekrans!»
hun flætted, så fingrene blev blå:
«sæt du den på.»
Men da hun skulde vende sig, hun ingen steds
ham så.

Hun flætted modig foruden stans
på sin brude-krans.
Men nu var det langt over sankte-hans,
ingen blomster fant's:
hun flætted af de blomster, som slet ikke fant's!
«Til sankte-hans
er der latter og dans;
men siden ved jeg lidet, om hun flætter sin krans.»

Over de høje fjælde.

(Af Arne.)

Undrer mig på, hvad jeg får at se
over de høje fjælde?
øjet møder nok bare sne;
rundt omkring står det grønne træ,
vilde så gærne over; —
tro, når det rejsen vover?

Ørnen løfter med stærke slag
over de høje fjælde, —
ror i den unge, kraftfulde dag,
mætter sit mod i det vilde jag,
sænker sig, hvor den lyster, —
ser mod de fremmede kyster!

Løv-tunge apal, som intet vil
    over de høje fjælde?
sprætter, når somren stunder til,
vænter til næste gang, den vil,
    alle dens fugler gynger,
    ved ikke, hvad de synger; —

den, som har længtet i tyve år
    over de høje fjælde, —
den, som ved, at han ikke når,
kænner sig mindre år for år —,
    hører, hvad fuglen synger,
    som du så trøstig gynger.

Sladrende fugl, hvad vilde du her
    over de høje fjælde?
rede du fant vist bedre *der*,
videre syn og højere trær, —
    vilde du bare bringe
    længsel, men ingen vinge?

Skal jeg da aldrig, aldrig nå
    over de høje fjælde?
skal denne mur mine tanker slå,
sådan med sne-is og rædsel stå
    stængende der til det siste, —
    blive min dødning-kiste?

Ud, vil jeg! ud! — å, så langt, langt, langt
    over de høje fjælde!

her er så knugende, tærende trangt,
og mit mod er så ungt og rankt, —
lad det få stigningen friste,
ikke mod mur-kanten briste!

Engang, jeg ved, vil det række fræm
over de høje fjælde.
Kanske du alt har din dør på klæm? —
Herre min Gud! godt er dit hjæm, —
lad det dog ænnu stænges,
og jeg få lov til at længes!

Solskins-dagen.

(Af Arne.)

Det var slig en vakker solskins-dag,
jeg kunde ikke være inne;
jeg rangled' til-skogs, la' mig att og bag
og vugged, hvad kom i minne;
men der krøb maur, og der stak myg
og klæggen var snøg og hvepsen styg.

«Kære, vil du ikke være ude i god-vejret da?» — sa' mor, hun sad og sang i svalen.

Det var slig en vakker solskins-dag,
jeg kunde ikke være inne;
jeg gik på en eng, la' mig att og bag
og sang, hvad som falt i sinne;

da kom der ormer, tre alen lang',
at sole sig lidt, — og jeg la' på sprang.

«I sligt velsignet vejr kan vi gå barfød,» — sa' mor, hun drog sokkerne af sig.

Det var slig en vakker solskins-dag,
jeg kunde ikke være inne;
jeg gik i en båd, la' mig att og bag
og lod den for strømmen rinne.
Men solen stak, så min næse sprak;
d'er måde med alt, og på land jeg trak.

«Nu er det vel dage til at få højet tørt i,» — sa' mor, hun slog i det med en rive.

Det var slig en vakker solskins-dag,
jeg kunde ikke være inne;
jeg kløv i et træ, det var annet slag!
der kunde jeg svalning finne.
Så dat en træ-åme ned på min hals,
jeg hopped og skreg; det var fanden til vals!

«Ja, skinner ikke kuen idag, så skinner hun aldrig,» — sa' mor, hun glante op i ilden.

Det var slig en vakker solskins-dag,
jeg kunde ikke være inne;
så la' jeg på fossen i store slag;
der var nu vel fred at finne!
mens solen skinned, så druknede jeg, —
har *du* skrevet visen, så er det ikke mig.

«Bare tre slige solskins-dager, og al ting er i hus,» — sa' mor, hun gik at rede sængen min.

Ingerid Sletten.

(Af Arne.)

Ingerid Sletten af Sillegjord
havde hværken sølv eller guld;
men en liden hue af farvet uld,
som hun havde fåt udaf mor.

En liden hue af farvet uld,
havde hværken stas eller fo'r;
men fattigt minne om far og mor,
der skinned langt mer' æn guld.

Hun gæmte huen i tyve år,
måtte ikke slide den ud!
Jeg bærer den en gang som brud,
når jeg for alteret går.

Hun gæmte huen i tredive år,
måtte ikke skæmme den ud!
Så bærer jeg den så glad som brud,
når jeg for vor Herre står.

Hun gæmte huen i fireti år,
hugsede ænnu på sin mor.
«Vesle min hue, forvist jeg tror,
vi aldrig for alteret står.»

Hun ganger for kisten at tage den,
hjærtet var så stort derved;
hun leder fræm til dens gamle sted,
da var der ikke tråden igæn.

Træet.

(Af Arne).

Træet stod færdigt med blad og med knop.
«Skal jeg ta' dem?» sa' frosten og pustede op.
«Nej, kære, lad dem stå,
til blomster sidder på!» —
bad træet og skalv ifra rod og til top.

Træet fik blomster, så fuglerne sang.
«Skal jeg ta' dem?» sa' vinden og vifted og svang.
«Nej, kære, lad dem stå,
til bærret sidder på!» —
bad træet, i vinden det dirrende hang.

Og træet fik bær under sol-øjets glød.
«Skal jeg ta' dem?» sa' jenten så ung og så rød.
«Ja, kære, du kan ta',
så mange du vil ha'!»
sa' træet, og grenen det bugnende bød.

Tonen.

(Af Arne.)

I skogen små gutten gik dagen lang,
gik dagen lang,
der havde han hørt slig en underlig sang,
underlig sang.

Gutten en fløjte af selje skar,
af selje skar, —
og prøvde, om tonen derinne var,
derinne var.

Tonen, den hvisked og nævnte sig,
og nævnte sig,
men bedst som han lydde, den løb sin vej,
den løb sin vej.

Tidt, når han sov, den til ham smøg,
den til ham smøg.
Og over hans panne med ælskov strøg,
med ælskov strøg.

Vilde den fange og vågned brat,
og vågned brat;
men tonen hang fast i den blege nat,
i den blege nat.

«Herre min Gud, tag mig derin,
tag mig derin;
ti tonen har fået mit hele sinn,
mit hele sinn.»

Herren, han svared: «den er din væn;
den er din væn;
skønt aldrig en time du ejer den,
du ejer den.»

Fædrelandssang.

(1859.)

Der ligger et land mod den evige sne,
i rævnerne kun er der vårliv at se.
Men havet går til med historie-døn,
og ælsket er landet som mor af søn.

Hun tog os i fanget, den gang vi var små,
og gav os sin saga med billeder på.
Vi læste, så øjet blev stort og vådt;
da smilte den gamle og nikked blot.

Vi sprang ned til fjorden, vi stirrede mod
den askegrå bauta, hvor gammel den stod;
hun stod der æn ældre, sa' ingen ting;
men stensatte hauger lå rundt i ring.

Hun tog os ved hånden, og følge hun gav
bort derfra til kirken så stille og lav,
hvor fædrene ydmygt har bøjet knæ,
og mild'lig han sagde: gør I som de!

Hun strødde sin sne over fjældbratte li,
bød så sine gutter at stå den på ski.
Hun knuste med stormhånd det nordhavs spejl,
bød så sine gutter at hejse sejl.

Hun satte de vakreste jenter i rad
at følge vor idræt med smil og med kvad,
og selv sad hun højt i sin sagastol
og måneskinskåben opunder pol.

Da lød der et fræmad! et fræmad ænnu
på fædrene-mål og med fædrene-hu
for frihed, for norskhed, for Norge hurra
og fjældene selv roper langt hurra.

Da løsnad' begejstringens rullende fån,
da døbtes vi af hennes mægtige ånd,
da stod over fjældet et syn i glød,
som siden os maner intil vor død.

Sang for Norge.

(1859.)

Ja, vi ælsker dette landet,
som det stiger fræm
furet, vejrbidt over vandet
med de tusen hjæm.
Ælsker, ælsker det og tænker
på vor far og mor
og den saganat, som sænker
drømme på jord.

Dette landet Harald bjærged
med sin kæmperad,
dette landet Håkon værged,
medens Øjvind kvad;

Olav på det land har malet
korset med sit blod,
fra dets høje Sverre taled'
Roma midt imod.

Bønder sine økser brynte,
hvor en hær drog fræm;
Tordenskjold langs kysten lynte,
så den lystes hjæm.
Kvinner selv stod op og strede
som de vare mænd;
andre kunde bare græde;
men det kom igæn!

Vistnok var vi ikke mange;
men vi strak dog til,
da vi prøvdes nogle gange,
og det stod på spil;
ti vi heller landet brænte,
æn det kom til fall;
husker bare, hvad som hændte
ned på Fredrikshald!

Hårde tider har vi døjet,
blev tilsist forstødt;
men i værste nød blå-øjet
frihed blev os født.
Det gav faderkraft at bære
hungersnød og krig,
det gav døden selv sin ære —
og det gav forlig.

Fienden sit våben kasted,
op visiret fór,
vi med undren mod ham hasted;
ti han var vor bror.
drevne fræm på stand af skammen
gik vi søderpå;
nu vi står *tre brødre* sammen
og skal sådan stå!

Norske mand i hus og hytte,
tak din store Gud!
landet vilde han beskytte,
skønt det mørkt så ud.
Alt, hvad fædrene har kæmpet
mødrene har grædt,
har den Herre stille læmpet,
så vi vant vor ret.

Ja, vi ælsker dette landet,
som det stiger fræm
furet, vejrbidt over vandet
med de tusen hjæm.
Og som fædres kamp har hævet
det af nød til sejr,
også vi, når det blir krævet,
for dets fred slår lejr.

Lokkeleg.

(Af En glad gut.)

Kom bukken til gutten,
kom kalven til mor,
kom mjavende katten
i snehvide sko'r,
kom andunger gule,
kom fræm ifra skjule',
kom kyllinger små,
som næppe kan gå,
kom duerne mine
med fjædrene fine,
se græsset er vådt,
men solen gør godt,
og tidlig, tidlig er det på sommer'n,
men rop på høsten, så kommer'n!

Aftenstemning.

(Af En glad gut.)

Solen skinner vakkert om kvælden,
katten ligger doven ud på hellen.
«To små mus,
fløde af et krus,
fire stykker fisk
stjal jeg bag en disk

og er så god og mæt
og er så doven og træt»,
siger katten.

Kyllinghønen vingerne sænker,
hanen står på ét ben og tænker:
«Den grå gås
styrer høj nok kås;
men se til, om den kan
nå en hane i forstand?
In, in, høner under tag,
solen kan gærne få lov for idag»,
siger hanen.

«Herregud, det er godt at leve
for den, som slipper at stræve!»
siger fuglen.

Marits vise.

(Af En glad gut.)

«Dans!» ropte felen
og skratted paa strengen,
så lensmandsdrengen
sprat op og sa': «ho!»
«Stans!» ropte Ola,
slog bena unda'n,
så lensmand dat af'n,
og jenterne lo.

«Hop!» sa'n Erik
og spænte i taget,
saa bjælkerne braged,
og væggene skrek.
«Stop!» sa'n Elling
og tog ham i kragen
og holdt ham mod dagen:
«du er nok for vek!»

«Hej!» sa'n Rasmus,
tog Randi om live':
«skynd dig at give
den kyssen, du ved».
«Nej!» svarte Randi,
en ør-fig hun gav ham
og sled sig ifra ham:
«der har du besked!»

Ælsk din næste.

(Af En glad gut.)

Ælsk din næste, du kristen-sjæl,
træd ham ikke med jærnsko-hæl,
ligger han æn i støvet.
Alt, som lever, er underlagt
kærlighedens gænskabermagt,
bliver den bare prøvet!

Øyvinds sang.

(Af En glad gut.)

Løft dit hoved, du raske gut!
om et håb eller to blev brudt,
blinker et nyt i dit øje,
straks det får glans af det høje!

Løft dit hoved og se dig om,
noget er der, som roper: kom! —
noget med tusene tunger,
som om frejdighed sjunger.

Løft dit hoved, ti i dig selv
blåner også et udstrakt hvælv,
hvor der med harper klinger,
jubler, toner og svinger.

Løft dit hoved, og sjung det ud,
aldrig kuer du vårens skud;
hvor der er gærende kræfter,
skyder det året efter.

Løft dit hoved og tag din dåb
af det høje, strålende håb,
som over verden hvælver
og i hvær livsgnist skælver.

Kærlighedsvise.

(Af En glad gut.)

Holder du af mig,
holder jeg af dig
alle mine leve-dage;
sommeren var kort,
græsset blegner bort,
kommer med vor leg tilbage.

Hvad du sa' i fjor,
husker jeg i år,
sidder som en fugl i karmen, —
kakker på og slår.
synger lidt og spår,
lykke under sole-varmen.

Litli-litli-lu,
hører du mig nu,
gutten bagved bjørke-hejen?
ordene vil gå
mørket faller på,
kanske du kan vise vejen.

Sjo-i, sjo-i, hys,
sang jeg om et kys? —
nej, det gjorde jeg vist ikke.
Hørte du det, du?
kom det ej i hu, —
jeg vil lade afbud skikke.

O, god nat, god nat!
drømmen har mig fat,
den om dine milde øjne
og de tause ord,
som af krogen fór, —
o, de vare så forfløjne!

Nu jeg lukker til;
er der mer, du vil?
tonerne tilbage trille,
lokker mig og ler,
vilde du mig mer?
aftnen er så varm og stille.

Fjæld-sang.

(Af En glad gut.)

Når du vil på fjældesti
og skal nisten snøre,
læg så ikke mere i,
æn du let kan føre.
Drag ej med dig dalens tvang
i de grønne lider,
skyl den i en frejdig sang
ned ad fjældets sider.

Fugler hilse dig fra gren.
bygdesnakket viger,
luften bliver mere ren,
højere du stiger.
Fyll dit glade bryst og syng,
og små barneminner
nikke vil blandt busk og lyng
fræm med røde kinder.

Stanser, lytter du en gang,
vil du få at høre
ensomhedens store sang
bruse til dit øre.
Straks en fjældbæk risler hvikt,
straks en småsten ruller,
føres hid din glæmte pligt
med en verdens bulder.

Bæv, men bed, du bange sjæl,
mellem dine minner!
gak så fræm: den bedre del
du på toppen finner.
Der som før går Jesus Krist,
Elias og Moses:
ser du dem, skal ganske vist
farten evig roses.

Svar fra Norge

til

talerne på det svenska riddarhuset 1860.

Har du hørt, hvad Svensken siger,
unge norske mand?
har du seet, hvad som stiger
op om Kølens rand?
Skygger af de falne fædre,
som har aldrig vidst det bedre,
æn hvor slige ord blev sagt,
der at vinke fræm til vagt.

Svensken siger, at det røde
i vort norske flag,
det, som rant, da Magnus døde,
det, som ler idag,
det, som over Halden bælted,
det, som over Adler vælted,
det kan Svenskens gule-blå
uden skam ej bære på.

Svensken siger, vore minner
have tabt sin glans,
at vi ære lettest finner
ved at låne hans.
Skal vi så til Lützen flytte,
lukke denne stråtaghytte,
slæbe farfars gamle stol
in i Svenskens æressol.

Lad den stå, det stakkels skrammel,
vi har fåt det kært.
Dertil er den nu så gammel,
at det ej er værdt.
Og så sad der nogle i den
sådan op igænnem tiden,
Sverre præst og andre mænd,
som kan ville gå igæn.

Svensken siger, vi må vide,
han os frihed gav,
og at svenske sværd kan bide
lidt om gangen af.
Men det er vel ej så farligt,
han bør heller fare varligt;
ti der falt nok nogle før
der, hvor han vil bryde dør.

Svensken siger, at vi ere
æn en liden dreng,
ganske passe' til at bære
slæbet på hans hæng.
Mon tro, hvad de vilde svare
Christie og de gamle kare',
hvis de sad på Ejdsvold æn
murende med sværd om lænd.

Svenskens ord var tit så store,
og vi var så små,
men det aldrig noget gjorde,
når det rønte på.

Vessel og de norske gutter
på den lille sorte kutter
fik den svenske flagfregat
jaget over Kattegat.

Lad kun svenske adeln svinge
Karl den tolftes hat,
jambred ham til krig som tinge
går vi lige radt.
Bliver det for galt derinne,
skal vi vej til *Torgny*[1] finne,
og så gælder det en dag
nordens store frihedssag.

---

†

Johan Ludvig Heiberg.

(1860.)

Nu de bar ham ud til graven,
ham, den gamle, muntre gartner;
nu går børnene med gaven
fra hans eget blomster-bed.

Åben æn står have-lågen,
hvor han sad inunder træet,
og vi skotter in, om nogen
skulde sidde der ænnu.

Der er tomt. En sortklæd kvinne
vandrer om med sagte fodtrin;

---

[1] Bønderne. Se Olaf den helliges saga, hvor Torgny på Upsala-ting rejser sig paa bøndernes vegne og kræver fred med Nordmændene.

hun er ene nu'derinne,
hvor hans klare latter lød.

Hun som barn gik udenfore,
så med undren over gærdet;
nu den store, tunge tåre
takker for, at hun kom in.

Æventyr og store tanker
suste om ham under løvet;
stille svæver hun og sanker
dem isammen for sin ve.

Han har engang faret vide,
denne gamle, muntre herre;
den, som lytted ved hans side,
kunde lære lidt iblandt.

Liv og bogstav gav ham stige
op mod det, som få kun øjner.
Der er knap i tankens rige
sted, hvor ej hans fodtrin lød.

I sin manddom var han værner
om alt stort og skønt i landet;
siden han de stille stjærner
fulgte på sin gang om Gud.

Husker I, som ere gamle,
«Nytår!» ringet in i Norden?

Hvor det havde kraft at samle
kæmper for den store tid!

Husker I så ham, der sprængte
fræm med glade stød i hornet,
og al vej tilbagetrængte
hoben fra de stores tog?

I hans følge børn og fauner,
latter, tankeleg og tårer;
bag ham friheds høje bauner
tændtes langsomt af sig sęlv.

Stilhed kom der snart for ordet.
hjærtefred der kom for tonen,
mægtig over landet fór det
som et anelsernes kor.

I sin manddom var han værner
om alt stort og skønt i landet;.
siden han de stille stjærner
fulgte på sin gang om Gud.

Eller gik i Nordens have
som en gammel munter gartner,
der af folkevårens gave
tog for evigheden sæd.

Snart med alvor, snart med lune
in han planted, op han rykked, —
sad i kvælden, hvor den brune
danske bøg hans sjæl gav ly.

— — Åben æn står have-lågen,
hvor vi så ham under træet,
og vi skotter in, om nogen
skulde sidde der ænnu.

Havet.

(Af Arnljot Gelline.)

. . . . Havet stunder jeg mod, ja havet,
hvor fjærnt det ruller i ro og højhed.
Med vægt af fjældtunge tågebanker
det vandrer evig sig selv i møde.
Skønt himlen daler, og landet kaller,
det har ej hvile, og ej det viger.
I sommer-natten, i vinter-stormen
det vælter klagende samme længsel.

Mod havet stunder jeg, ja mod havet,
hvor fjærnt det løfter den kolde panne?
Se, verden kaster sin skygge på den
og spejler hviskende ned sin jammer.
Men solen stryger den varm og lysblid
og taler frejdig om livets glæde.
Dog lige iskold, tungsindig rolig
den sænker sorgen og sænker trøsten.

Fuldmånen suger, orkanen løfter,
men taget glipper, og vandet strømmer.

Lavlandet nedhvirvles, bærg hensmuldre,
mens jævnt det skyller mod evigheden.
Hvad hen det drager, må vejen vandre.
Hvad engang synker, det stiger ikke.
Ej bud der kommer, ej skrig der høres;
dets egen tale kan ingen tyde.

Mod havet er det, langt ud mod havet,
som aldrig kænner en stunds forsoning!
For alt, som sukker, det er forløser;
men drager vid're sin egen gåde.
Føl denne sælsomme pagt med døden,
at *alt* det gir ham, — sig selv kun ikke.

Jeg føres, hav, af dit store tungsind
og slipper ned mine matte planer,
og lader flyve de bange længsler:
din kolde ånde mit bryst skal svale!
Lad døden følge, på byttet lure:
vi skal nok spille en stund om brikken!
Jeg slider timer ifra din rov-lyst,
mens fræm jeg skær' under vredes-brynet;
du skal kun fylle mit spænte storsejl
med dine susende dødsorkaner;
din bølges rasen mer' skyndsomt bære
mit lille fartøj mod stille vande.

Hvad heller ensomt og mørkt ved roret,
forladt af alle og glæmt af døden,
når fremmed sejl fra det fjærne vifter,

og andre stryger forbi i natten,
at mærke strømningens underdønning,
— hav-hjærtets suk, når det drager ånde —,
og bølgens små-gang mod bjælke-laget,
— dets stille tids-fordriv i dets tungsind.
Da skyller længslerne langsomt over
i al naturens hav-dybe smærte,
og nattens, vandets forente kulde
min sjæl udruster for dødens rige.

Så kommer dagen! og modet springer
i lange buer mod lys og hvælving,
og skibet snøfter og lægger siden
med vellyst ned i den kolde bølge,
og gutten klavrer med sang mod toppen
at rede sejlet, så det kan svulme,
og tanker jager som trætte fugler
om mast og ræer, men får ej fæste . . .
Ja, ja, mod havet! Did drog jo Vikar!
Som han at sejle og så at synke
i skibets forstavn hos konning Olav!
Med kølen kløve den kolde tanke,
men fange håb af den mindste luftning!
Med dødens fingre bagefter roret,
men himlens klarhed udover vejen!

Og så en gang i den siste time
at mærke naglerne give efter
og døden trykke på plankelaget,
så vandets frælsende strøm kan komme!

Da lægges ned i de våde klude
og fires did, hvor det evige tier,
mens bølgen ruller mit navn mod stranden
i store maaneskinsklare nætter!

Alene og i anger.

(Til en siden afdød væn.)

Jeg ejer en væn, han hviskede nu:
«Guds fred!» i mit natvåge sind.
Når lysene dør, når mørket har gru,
da kommer han gærnest in.

Han ejer ej ord, som faller mig hårdt;
ti selv har han syndet og lidt.
Han læger med blik det sted, som er sårt,
og sidder, til jeg har stridt.

Er gærningen gjort, han kaller den sin,
om hjærtet har sorg derved.
Han tvætter den tro med så håndblødt et lin,
at smærten må give fred.

Han fulgte hvært håb, som jublende steg,
han tyngede ej, når det falt.
Han står her just nu, så mild, men så bleg; —
om år skal han se, hvad det galdt!

Prinsessen.

Prinsessen sad højt i sit jomfrubur,
smågutten gik nede og blåste på lur.
«Hvi blåser du altid, ti stille, du små,
det hæfter min tanke, som vide vil gå,
nu, når sol går ned».

Prinsessen sad højt i sit jomfrubur,
smågutten lod være at blåse på lur.
«Hvi tier du stille, blås mere, du små,
det løfter min tanke, som vide vil gå,
nu, når sol går ned».

Prinsessen sad højt i sit jomfrubur,
smågutten tog atter og blåste på lur.
Da græd hun i aftnen og sukkede ud:
«o, sig mig, hvad er det, mig fejler, min Gud! —
Nu gik solen ned».

Fra monte Pincio.[1]

Aftenen kommer, solen står rød,
farvende stråler i rummet henskylle
lyslængsel'ns glans i uendelig fylle; —
fjældet forklares som åsyn i død.

---

[1] En højde over Rom, stadens spadseregang, hvor musiken spiller og den fornemme verden mødes hvær aften.

Kuplerne gløder, men længere borte
tågen langs markernes blålige sorte
vugger opover som glæmselen før:
over hin dal dækker tusen års slør.
        Aft'nen, hvor rød og varm,
        blusser af folkelarm,
        glødende hornmusik,
        blomster og brune blik. —
Fortiden store står rundtom, knap kænte,
bundne i marmor og vænte.[1]

Vesper det ringer, i rødmende luft
tonernes offer-damp tåger og spredes,
kirkernes hellige halv-mørke bredes,
aftenbøn bæver i ord og i duft.
Ildbæltet over *Sabinerne* spænnes,
blus på *Kampagnen* af hyrderne tændes,
Roma med lamperne fræmbryder mat
ligesom sagn af historiens nat.
        Gænnem den unge kvæld
        hopper en Saltarell';
        sværmere knaller til
        latter og morraspil; —
tankerne stræber i farver og toner
trofast mod det, som forsoner.

---

[1] Marmorbuster af Italiens navnkundige mænd står rundt pladsen på monte Pincio.

Lyset har tabt i sin lydløse kamp,
himmelen hvælver de dunkelblå buer,
dybt fra dens evighed stjærnerne luer,
jordmassen synker i tåge og damp.
Øjnene flygter fra mørket mod staden,
møder et ligtog med fakler i gaden;
natten det søger, men lysenes flag
vifter dog håb fra den evige dag.
Muntert en mandolin
lyder til dans og vin,
munkesang, gadeleg
døves af en tappenstreg; —
gænnem det drømmende livsårens banken
glimter med daglys i tanken.

Stille det bliver, æn dunklere blå
himmelen våger og vænter; — opunder
fortid, som drømmer, og fræmtid, som stunder,
usikre blus i det rugende grå.
Men de vil samle sig! Roma fræmstige
lys-tændt en nat for Italiens rige:
klokkerne kime, kanonerne slå,
minnerne flamme på fræmtidens blå! —
Yndig om håb og tro
op mod nygifte to,
jubler en sanger til
cither og fløjtespil.
Stærkere længsler får barnesød hvile; —
mindre tør vågne og smile.

O, vidste du bare!

Jeg tør ikke tale til dig,
du tør ikke se ned på mig,
men altid så sidder du der,
og altid spadserer jeg her.
Imellem kan tankerne listende fare,
men ingen tør spørge, og ingen tør svare:
O, vidste du bare!

Dengang du bestandig mig fant,
da var du lidt kostbar iblandt;
men nu, når jeg sjældnere går,
nu ser jeg, du væntende står!
To øjne, to øjne kan flætte en snare,
men den, som vil vidre, får ta' sig i vare!
O, vidste du bare!

Ja, dersom du anede sligt,
jeg gik her og skrev dig et digt,
at netop det bølgende fløj
didop, du står yndig og høj.
Men ser du, den kunskab, den bør vi nok spare,
jeg længer vil fare, dig Himlen bevare, —
o, vidste du bare!

Søvnens engler.

Da barnet sov in
med hånd under kind,
kom englerne til
med latter og spil.
Da barnet, det vågned, stod moderen over:
Du sover så vakert, du små, når du sover.

Dets mor gik til Gud,
og barnet kom ud;
det sovnede in
med tårer på kind;
men hørte straks latter og moder-ord ømme;
ti englerne fulgte med barnlige drømme.

Snart blev det så stort,
at tåren frøs bort,
det sovnede in
med tanker i sinn;
men englerne veg ej; de svævede over,
tog tanken og hvisked: «Hav fred, mens du sover!»

Pigen ved stranden.

Hun gik langs med stranden så ung omkring,
hun tænkte på ingen verdens ting.
Da kom der en maler og satte sig ned
ved sjøens bred,
i skyggens fred,
han malede stranden og henne med.

Men sagtere gik hun om ham i ring,
hun tænkte på én, en eneste ting.
Det var på hans billede, hvor hun så
sig selv at stå,
sig selv at stå!
nedspejlet i sjøen med himlens blå.

Hun dreves, hun droges så vidt omkring,
hun tænkte på alle verdens ting —
langt, langt over sjøen og dog så nær
mod stranden her,
mod manden der,
o nej, hvad der kom for et solskins-vejr.

Dulgt kærlighed.

Han tvær over bænkene hang;
hun lystig i dansen sig svang.
Hun legte, hun lo
med en og med to; —
hans hjærte var nær ved at briste,
men det var der ingen, som vidste.

Hun gik bag ved laden den kvæld,
han kom for at sige farvel.
Hun kasted sig ned,
hun græd og hun græd,
sit livs-håb, det skulde hun miste.
Men det var der ingen, som vidste.

Ham tiden falt frygtelig lang.
Så kom han tilbage en gang.
— Hun havde det godt;
hun fred havde fåt;
hun tænkte på ham i det siste.
Men det var der ingen, som vidste.

Olav Trygvason.

Brede sejl over Nordsjø går;
højt på skansen i morgnen står
Erling Skjalgsson fra Sole, —
spejder over hav mod Danmark:
«Kommer ikke Olav Trygvason?»

Seks og femti de drager lå,
sejlene falt, mod Danmark så
solbrænte mænd; — da steg det:
«Hvor bliver Ormen lange?
kommer ikke Olav Trygvason?»

Men da sol i det annet gry
gik af hav uden mast mod sky,
blev det som storm at høre:
«Hvor bliver Ormen lange?
kommer ikke Olav Trygvason?»

Stille, stille i samme stund
alle stod; ti fra havets bund
skvulped som suk om flåden:
«Tagen er Ormen lange,
fallen er Olav Trygvason.»

Siden efter i hundred år
norske skibe til følge får
helst dog i måne-nætter:
«Tagen er Ormen lange,
fallen er Olav Trygvason.»

Suk.

Aftensolens hygge
ikke kan mit vindu nå,
morgensolen ligeså; —
her er altid skygge.

Sol på bægge sider,
vil du ej i kamret in?
Her falt stråler på et sinn,
som i mørke strider.

Morgensolens glæde,
o, du er min barndoms-tid;
mens *du* leger ren og hvid,
jeg kan næsten græde.

Aftensolens hvile,
ak, du er den vises ro; —
længer fræm, så vil du jo
mod mit vindu smile?

Morgensolens sange,
o, du er den fantasi,
verden solglad løftes i, —
den, jeg ej kan fange.

Aftensolens mildhed,
du er mer æn visdoms ro,
ti du er den kristnes tro:
nå mig med din stilhed!

Til en Gud-søn.

(1861.)

(Med et album, hvori portrætter af alle dem, som i hans fødselsstund formede tankerne i åndens og politikens verden.)

Her får du den konstellation at skue,
hvorunder dit lys blev tændt;
de stjærner, *nu* glimrer på tankens bue,
er samlede her omtrent.
Hvad spår de dig, lille? Det vide vi ej.
De lyser nu fræm på din ukænte vej
og tænder de tanker, som vænter dig. —
Først får du at samle,
så skille dem, —
så får du at famle
dig længer fræm.

Bergliot.

(Harald Hårdrådes saga kap. 45 mod slutten lyder: Da Ejnar (Tambarskelves) hustru Bergliot, som sad tilbage i herberget i byen, spurte mandens og sønnens fald, gik hun straks op i kongsgården, hvor bondehæren var og ophidsede den meget til slag. Men i samme øjeblik rodde kongen ud efter elven. Da sagde Bergliot: «Nu savner vi her min frænde Håkon Ivarsen; ikke skulde Ejnars banemand ro ud efter elven, om Håkon stod her på elvebakken».)

Bergliot

(i berberget).

I dag kong Harald
får give ting-fred;
ti Ejnar fulgte
fem hundred bønder.

Ejndride, sønnen,
slår vagt om huset,
imens den gamle
går in til kongen.

Så minnes Harald
måske, at Ejnar
har tvenne konger
i Norge kåret, —

og giver fred
og forlig på loven;
hans løfte var det,
og folket længes. —

Hvor sanden fyger
ned over vejen?
og støj der stiger? —
Se ud, min sko-svend!

— Kanske blot vinden!
ti her er vejrhårdt:
den åbne fjord
og de lave fjælde.

Jeg minnes byen
ifra min barndom;
hid vinden hidser
de vrede hunde.

— Men støj der tændes
af tusen stemmer?
og stål den farver
med kamprød flamme!

Ja, det er skjold-gny!
Og se hvad sand-gov:
spyd-bølger hvælve
om Tambarskelve!

Han er i trængsel! —
Troløse Harald:
lig-ravnen løfter sig
af din ting-fred!

Kør fræm med karmen,
jeg må til kampen;
nu sidde hjæmme,
det galdt jo livet!

(på vejen)

O, bønder, bærg ham,
slå kreds omkring ham;
Ejndride værg nu
din gamle fader!

Byg ham en skjold-borg
og giv ham buen;
ti døden pløjer
med Ejnars pile!

Og du, Sankt Olav!
o, for din søns skyld!
giv du ham gangn-ord
i Gimles sale!

(nærmere)

Flokken de sprænger . . .
og kæmper ej længer . . .
i bølger
de følger
hværandre mod elven,
hvad er der vel hændt?
hvad spår denne skælven,
har lykken sig vendt? —
hvad er det, hvi stanser
nu bøndernes skare? . . .
med nedstukne lanser
to døde de kranser
og Harald får fare? —

hvad trængsel der er
ved tingstuens port; . . .
stille al hær
vender sig bort? —
hvor er Ejndride! — —
Sorgfulle blikke
flygter til side,
frygter mit møde . . .
så kan jeg vide:
de to ere døde! —
— — Rum! jeg må se:
ja, det er dem! —
Kunde det ske? — —
Jo, det er dem:

Fallen er herligste
høvding i Norden;
Norriges bedste
bue brusten.

Fallen er Ejnar
Tambarskelve,
sønnen ved side, —
Ejndride!

Myrdet i mørke
han, som var Magnus
mer æn fader,
kong Knud den stores
kårede sønne-råd.

Fallen for snigmord
skytten fra Svolder,
løven, som sprang over
Lyrskog-heden!

Slagtet i baghold
bøndernes høvding,
Trøndernes hæder,
Tambarskelve!

Hvidhåret, hædret,
henslængt for hundene, —
sønnen ved side,
Ejndride!

Op, op, bondemænd, han er fallen;
men han, som fælte ham, lever!
Kænner I mig ikke? Bergliot,
datter af Håkon fra Hjørungavåg; —
nu er jeg Tambarskelves enke.

Jeg roper på eder, hær-bønder:
min gamle husbond er fallen.
Se, se, her er blod på hans blege hår,
eders hoveder kommer det over;
ti det bliver koldt uden hævn.

Op, op, hærmænd, eders høvding er fallen,
eders ære, eders fader, eders børns glæde,
hele dalens æventyr, hele landets helt, —
her er han fallen, og I skulle ikke hævne?

Myrdet i mørke, i kongens stue,
i tingstuen, lovstuen er han myrdet,

myrdet af lovens første mand, —
o, lyn vil falle fra himlen på landet,
hvis det ikke lutres i hævnens lue.

Skyd lang-skibe fra land,
Ejnars ni lang-skibe ligger her,
lad dem bære hævnen til Harald!

O, stod han her, Håkon Ivarson,
stod han her på bakken, min frænde,
da fant Ejnars bane ikke fjorden,
og eder, fejge, slap jeg bede!

O, bønder, hør mig, min husbond er fallen,
mine tankers højsæde i halvhundred år!
Væltet er det, og ved dets højre side
vor eneste søn, o, al vor fræmtid!
Tomt er der nu innen mine to arme;
kan jeg vel mere få dem op til bøn?
Eller hvorhen skal jeg vende mig på jorden?
går jeg bort til de fremmedes steder, —
ak, så savner jeg dem, hvor vi levede sammen.
Men vender jeg mig derhen, —
ak, så savner jeg dem selv!

Odin i Valhal tør jeg ikke finne;
ti ham forlod jeg i min barndom.
Men den nye Gud i Gimle? — —
Han tog jo alt, jeg havde!

Hævn? — Hvem nævner hævn? —
Kan hævnen vække mine døde

eller dække over mig for kulden?
Finnes i den et tilstængt enkesæde
eller trøst for en barnløs mor?

Gå med eders hævn; lad mig være!
Læg ham på karmen, ham og sønnen,
kom, vi vil følge dem hjæm.
Den nye Gud i Gimle, den frygtelige, som tog alt,
lad ham også tage hævnen; ti den forstår han!
Kør langsomt; ti sådan kørte Ejnar altid;
— og vi kommer tids nok hjæm.

Hundene vil ikke møde med glade hop,
men hyle og hænge med halen.
Og gårdens hester vil spidse øren,
vrinske glade mod stal-døren
og vente Ejndrides stemme.

Men den lyder ikke længer,
ej heller Ejnars skridt i svalen,
som ropte ind, at nu måtte alle rejse sig,
for nu kom høvdingen!

De store stuer vil jeg stænge;
folkene vil jeg sende bort;
kvæg og hester vil jeg sælge,
flytte ud og leve ene.
Kør langsomt;
ti vi kommer tids nok hjæm.

Til min hustru

(med et sæt romerske perler).

Tag disse perler! — og tak for dem,
du trillede in i mit ungdoms-hjæm!
De tusene timers stille lykke,
du ånded deri, blev perle-smykke
så stort og lyst
på mit glade bryst,
og om min panne
som tanker de stande
og tindrer mod verden: det gav hans viv,
som slynged sin kærlighed om hans liv!

I en tung stund.

Vær glad, når faren vejer
hvær ævne, som du ejer:
Jo større sag,
des tyngre tag,
men desto større sejer!
Går støtterne i stykker
og vænnerne får nykker,
så sker det blot,
fordi du godt
kan gå foruden krykker. —
— Enhvær
Gud sætter ene,
han selv er mere nær.

Kåres sang.

(Af Sigurd Slembe.)

KÅRE.

Hvad vælter de bølger i stille vejr?
Hvad stiger så stort i vest?
Hvad tænder stjærner i dagens lejr
som fakler til dødning-fest?

ALLE.

Gud hjælpe dig, vor jarl,
Gud hjælpe dig, vor jarl,
det er Helga, som kommer til Orknøj.

KÅRE.

Hvad er det for drage, som puster fræm,
så bølgen går rød af blod?
Sjøfuglene skriger, de flygter hjæm,
de flokker sig om min fod.

ALLE.

Gud hjælpe dig, vor jarl,
Gud hjælpe dig, vor jarl,
det er Helga, som kommer til Orknøj.

KÅRE.

Hvad stiger af stavnen for sælsom mø
i stråler og mild musik?
Hvad er det, som gør, at blomsterne dø,
hvad tårer så eders blik?

ALLE.

Gud hjælpe dig, vor jarl,
Gud hjælpe dig, vor jarl,
det er Helga, som kommer til Orknøj.

Ivar Ingemundsons kvad.

(Af Sigurd Slembe.)

Hvorfor fik jeg længsler,
som jeg ikke kan løfte?
Og hvorfor ser jeg,
når jeg kun skal se sorg?

Flyver mit øje ud i det store,
skyller alting sammen som i storm,
men flygter det tilbage til det mindre,
da mørkner det af medynk.

Ti jeg ser et folk uden fører,
jeg ser en fører uden folk.
O, hvor folket lider!
Og føreren, hvor han længes!

Vidste, vidste mændene,
at han var midt iblandt dem!
Men de ser en mand i lænker
og lader hám ligge.

Skibet rives bort i stormen,
en dåre står til rors, hvæm kan frælse?
Han, han, der længes under dækket,
halv-død og i lænker.

(opad.)

Hør, hvor de skriger
og strækker armer mod dig!
De have frælsen i fang,
og du siger det ikke?

Skal de da alle omkomme,
fordi den ene fattes?
Vil du ikke ofre dåren,
så de mange kan leve?

Forklar mig: ordet lyder:
én skal lide for mange.
Men mange lider for én,
o, forklar mig!

Den visdom, du gav mig,
vikler mig in i gåder,
og de lys, du tændte,
leder til mørke.

Men ikke mig alene,
millioner, millioner!
Rummet rummer ikke alle spørsmål
fra jorden og op mod himlen.

Svaghed kaster sig på knæ i klostret,
men kræfterne vil fræm,
de trænges, de længes,
de trykker hinannen ud af landene. —

Hvorhen? For deres øje er nat.
«I Nazaret er lys oppe!» roper en,
— roper så hundred tusen,
alle ser det: til Nazaret!

Men den halve del dør på vejen af hunger,
den andre halve for hedningernes sværd,
pilgrimen af pest i Nazaret, —
var du der, eller var du der ikke?

O, hvor er du?
Den hele verden er oppe
og på færde efter dig
og leder efter dig!

Eller var du i hungeren?
Var du i pesten?
Var du i hedningernes sværd?

Salter du med vredens salt?
Lutrer du i lidelsens ild?
Har du millioners millioner inne i Din fræmtid,
som du således vil frælse?

O, mod dem er de tusen, der nu lider,
kun én.
og den ene, jeg vilde bede for,
ingen!

Jeg følger en liden bæk
og kommer til et hav,
jeg ser på en liden dråbe,
og den dunster in i de uendelige skyr.

Se, hvor jeg tumler viljeløs
på tankernes våger.
Vinden væltede min liden båd,
ved vraget holder jeg mig.

Led mig, led mig,
jeg ser ikke land!
Løft mig, løft mig,
jeg kænner ingen grun!

Magnus den blinde.

(Af Sigurd Slembe.)

«Å, lad mig ænnu én gang få se
op mod de tindrende stjærner!»
bad ung Magnus og sank i knæ,
det var ynk at se.
Alle kvinner i gråd sig fjærner.

«Å, først i morgen! Først fjældene se
og sjøen, hvor langt den blåner,

én gang til, og så kan det ske!»
og han sank i knæ! —
og hans vænner med ham: å, skåner!

«Å, først til kirke, Guds hellige blod
være det siste, jeg skuer!
Det skal bade i lysets flod,
tage mildt imod
mit øjes bristende luer!»

Stålet rant i, og hans øjes væld
sank som et lyn i natten.
«Magnus vor konge, farvel, farvel!»
— «Å, farvel, farvel, —
I, som fulgte i somre atten!»

Synden, døden.

(Af Sigurd Slembe.)

Synden, døden, søstre to,
to, to,
sad tilsammen i morgenrøden.
Gift dig, søster, så får jeg bo,
bo, bo
i dit hus, sagde døden.

Synden holdt bryllop, døden lo,
lo, lo,
dansede om dem på bryllops-dagen;
natten kom, hun brudgommen tog,
tog, tog
og bar bort i et lagen.

Synden vågned alene, græd,
græd, græd.
Døden sad over i morgen-røden:
den, du ælsker, jeg ælsker med,
med, med; —
han er her, sagde døden.

---

†

Frida.

Frida, jeg vidste, du ej vilde leve.
Steg blot en tanke med magt til at hæve, —
stirred du henad med higende kræfter,
som vilde du efter.

Øjnene, o så forundrede, klare,
glæmte at se, medens du glæmte svare:
da vokste snehvide vinger, som siden
bar bort over tiden.

Talte du, spurte du, blev jeg halvt bange;
øjne og ord syntes bægge forlange
renere klarhed, en tankernes sejer,
som jeg ikke ejer.

Sprang du som barn, når det kom fra skolen,
rysted du lokker som vandspring i solen,
lo du, så himlen sig åbned i glæde
over din glæde, —

eller en modgang så dybt kunde ramme.
som brast dit hjærte itu med det samme,
tankerne tabte i smærternes vrimmel
både jord og himmel, —

da, o, da så jeg: din glæde, din smærte
vare for store for menneskehjærte'.
Hist fik de rum! — Men *her* blev det så lille,
så trangt og så stille.

Til Bergen!

Som du sidder der
bagom dine skær,
tunge fjæld omkring og havets dyb for foden,
grunder du vel på
Saga, som skal gå
æn engang med undre ifra land!

Hil dig, norske by,
«Bergen aldrig ny»,
gammeldags og evig som din *Holbergs* lune;
en gang kongers vagt,
siden handelns magt,
præsident på første friheds-ting?

Høj og liflig som
solskins-dagen kom
stundum af din regn og vindforrevne tåge,
steg med store mænd
eller dåd igæn
du, når der var mørkest i vort land.

Op af folke-grun,
vittig, kærnesund,
skød der stærke tanker, byggende i landet,
skød vor kunst til sist
i sin fødsel kyst
af din mørke, mægtige natur.

I din højfjælds-sal
maler blev vor *Dahl,*
langs ved dine strande drømmede *Welhaven,*
og i morgnens guld
gynged *Ole Bull*
på din våg iblandt Europas flag.

Med dit hav i pagt
har du evig magt,
blåe fjorde er dig årer in i landet.

Fra dit norske sinn
skinner lykken in, —
af din fortid må der fræmtid gå.

---

†

P. A. Munch.

(1863.)

Mange former har det store.
Den, som her gik bort, han bar det
som en tvil, der tog ham søvnen,
men til slut gav åbenbaring, —
som en øjets større se-kraft,
der gav syner med en smærte
over det, som ej kan sees, —
som en flugt igænnem arbejd
fra det tænkte mod det visse,
fra det visse mod det ante, —
rastløs hast og ildfuld veksel
med en guddoms-opfyldt uro,
der igænnem-stormed verden,
tog dens last af tvil og tanker,
bar dem, kasted dem — og tog dem
aldrig træt, dog uden hvile.

Stille, han kænte en eneste havn:
familje-livets forsoner!
Lys-milde magter fik ham i favn,
vugged med farver og toner.

Ret når hans hustru spilled ham in,
in mellem duftende birke!
In mellem blomstrene, længere in,
in under granskogens kirke!

Døtre sig nærmed, en for en,
svaled hans hede panne,
vifted ham luften uskyldsren,
nævnte det barnesanne.

Snart var han midt i den livligste leg,
alt mellem farver og toner,
skyerne gled, og på himmelen steg
tindrende millioner.

Men som kornmo i en dunkel,
stille, drømfuld høstkvælds hvile
skræmmer tankerne mod uvejr, —
eller som et slag i båden,
når den glider som i søvne
in imellem høje fjælde
i en rolig, luft-let vårnat, —
kun et enkelt sagte slag, og
ekko tager det og jager
ifra fjæld-væg og til fjæld-væg,
trosten vågner, årren skriger,
dyret rejser sig og lytter,
stene triller, alt er oppe,
hunde varsler, bjælder skingrer
og al dagens strid er kommen, —

sådan kunde en erindring,
fallen dun-blødt midt i legen,
vække tankens alle skarer!

Og så jog det gænnem verden
og så brant det i hans inre, —
men det blev til lys for andre!

Racers udspring, ords forgrening
navnes herkomst, loves slægtskab,
småt og stort i lige smærte,
lige hast og tvil mod målet. —
Der, hvor andre kun så stene,
så han glitre, så han funke,
hugde han sig gang mod gruben.
Og hvor andre stod for funnet,
sikre nu i et århundred,
fik han tvil og grov i bunden
dag med nat — og så det synke!
men den uro, som gav kraften,
drev ham tit *udover* målet;
for den klarhed, han gav andre,
nye anelser bedrog ham.
Derfor: hvor han havde været,
vilde han ej mer tilbage,
skifted stof så tit som årbejd,
flygtende for egen tanke.
men det tænkte slap ham ikke,
fulgte voksende som ilden,
kastet i Brasiliens skoger,

følger stormen, følger stormen!
Hvor en fod ej før var kommen,
bræntes vej for millioner! —

— — Nordens lande strækker brystet
op i Nord-ishavets tåge,
vinter-månedernes mørke
trykker fjældene og havet.
Og som landene, så folkets
hele udspring og dets hidkomst
strækker op i mulm og tåge.
Men som fyr igænnem tågen,
men som nordlys over mørket
glimted lysende hans tanke.
Øm, som om sin faders minne,
søgte, spurte han det mindste
for at finne folkets veje;
navne, grave, rustne våben,
stene fik han til at svare.
Over Asiens urskog-fjælde,
gænnem sand og øde stepper,
bagved tusen års formuldning
så han spor af karavanen,
søgende sit hjæm mod Norden.
Og som floderne de fulgte,
fulgte dem hans rige tanke,
strømmende mod verdens-altet. —

— Se dog hvad hans uro skabte!
Se, den vilde blot forsoning,

fant den ej, men underfulde
ny opdagelser og veje,
— ret som hine alkymister,
der i søgen efter guldet
fant ej det, men andre kræfter,
som i dag bevæger verden. —

Der var dybest i hans væsen
den modsætnings kraft, at tanken,
slået an af *Nordens Saga*,
toned, bæved i melodisk
evig længsel imod *Syden!* —
Ilden i hans brune øje,
glimtet af hans tanke havde
slægt med improvisatorens
i de varme drue-lande.
Og hans lette stemnings-veksel
og hans fyrighed, der kunde
trælle de udslagne vintre,
men til infald kaste frugten, —
hin umådelige rigdom,
hvori tanker, luner, toner,
glæde, smærte, leg og alvor
uden ophør glimted, spilled, —
det var som en dag i Syden!

Derfor var hans liv en rejse,
en ustanset imod Syden!
Gænnem anelsernes tåge,

fra det dunkle mod det klare,
fra det kolde mod det varme, —
og hans eget arbejd broen,
som bar over fjæld og hav-strøm! —

— — O, den stund han med sin hustru
og med sine lege-søstre
(barne-glade, friske døtre!)
stod, hvor aftensolen lyser
over Kapitol og Forum; —
stod, hvor verdens-hovedstaden
som historiens egne kilder
vælter kunskab fræm af jorden; —
hvor en klarhed, stor som luftens,
faller over de år-tusen,
som er gangne der til hvile; —
hvor han som historie-gransker
ifra Norden måtte synes
have roet om i skodden
på de dybe, store fjorde; —
stod, hvor døde sprænger mulden
og fræmtriner selv som vidne
i den svære marmortoga; —
hvor gudinnerne fra Delos
danser in i fresko-salen
som to tusen år tilbage; —
Panteon og Koliseum
kunde rumme i sin skæbne
verdens skiftende udvikling; —
hvor en Hermes hist på hjørnet

skued Cato, der han skred som
Pontifeks i processjonen, —
skued Nero som Apollo
løftes op og tage offer,
skued Gregor, ham den vrede,
ride fræm som åndens hersker
over al den kænte verden, —
skued Cola di Rienzo
dyrke frihedens gudinne
under Romer-folkets jubel, —
pave Leo og hans store
vælge for den herre Jesus
Aristoteles og Plato; —
men så atter stærke tider
rejse den katolske kirke, —
intil Franskmænd kom og jog den,
og *naturen* blev til guddom,
men pány de gamle fromme
i de stille processjoner
med et lam som verdens-hersker! —
Alt det så den lille Hermes
der på hjørnet bag ved templet,
og den vise mand fra Norden
så hin Hermes og dens syner. —

— Ja, da han stod over Roma
i historiens høje klarhed,
og hans øje stræbte langs med
bjærgets ryg mod aften-røden, —
da gik alle længslens stråler

sammen i en salig anen,
da, — da så han i en kirke,
som var større æn naturens,
og en fred han følte dale,
der var mer æn øjeblikkets. —

— Og da annen gang han kom did
gænnem dages, nætters arbejd,
ak, som galdt det hans forløsning, —
da gik *Herren* selv til møde,
førte ham didop og sagde:
tag nu fred; nu har du vunnet!

Men til os, som vilde klage,
vendte han sig om og sagde:
«*når* **Jeg** *kaller, hvæm tør sige,*
at den kalte ej var færdig?»

Den; som dør, han her var færdig: —
Se, det tror vi midt i smærten;
tror, at han, som giver uro
(hin opdagelsernes uro,
som drev Newton, drev Columbus),
også ved, når ro skal falle.

Men vi spørger, mens vi stirrer
efter hine tankens skarer,
der opløste farer hjæmad:
hvæm skal annen gang dem samle?

Ti når *han* skar op en krigs-pil,
mødte lændermænd og bønder,
og til hjælp fra Sverig, Danmark,
England, Franken raske skuder
fløj på havet mod hans mærke!

Den uhyre konge-flåde
lå til ankers under landet;
vante var vi til at se den
eller til at spørge nyt fra
dens erobringer og togter.

Hvad den vant, vi har for evigt;
men den selv har nu fåt hjæmlov.
Sammen står vi, ser det siste
sejl i horisonten tone.
vender så og spørger sagte;
hvæm skal annen gang dem samle?

Bryllopsvise nr. 1.

En myrte-krans er skøn at se,
når den står frisk i uskylds sne
med duft af kjærlighed og våd
af glædens klare gråd;

når moders blik er sol derpå,
og luften let og højtids-blå
derover går
og liflig spår
om lang og kraftig dag.

Hvær den, som selv sad rød og varm
med kransen på og gråd i barm,
hun ser på dig med bøn til Gud,
du bly, du vakre brud.
Du ved det ej, du er så ung,
hvor den kan blive rig og tung;
ti livets frugt
med sygt og smukt
skal modnes bag dens blad.

Men bliver den for tung iblandt,
så støt dig tro til ham, du vant;
ti han går fast, skønt han går tyst,
og du, — du er hans lyst!
Græd ej, skønt langt fra hjæm du fór:
han blir dig både far og mor!
Husk, i din krans
hvert blad er hans, —
hans tanker for dit vel?

Kong Frederik den syvende.

(1863.)

Nu tabte vor konge en fuldtro væn!
        Og Nordens sag
dybt sænker sin fane og følger hen
        på begravelsens dag.
Men Danmark, men Danmark fik dybeste smærte,
nu brast deres varmeste, største hjærte,
        nu brast deres bedste
        landefæste,
nu står der et skrig over kongens død
        som fra mænd i nød.

Til Danmarks frælse den mand blev født,
        som her er død.
I ungdommen blev han fra hove stødt —
        til folkets skød.
Der trivdes han godt, og der vokste han sammen.
med bønder, matroser, i fare, i gammen.
        Ham skole blev givet
        af selve livet —:
da snaren var færdig for Danmarks land, —
        var også han!

Det viste sig straks, han var bonde-dum
        på deres kneb;
forrædernes fineste kløgt skød bom
        på hans smule begreb.
Han vidste jo bare, hvad folket tænkte
og derfor i faren dem frihed skænkte,

han vilde det hele,
og ikke dele,
og holdt en tale, ej lang, kun *det:*
«Det skal ej ske!»

Så stod han til rors som en god matros
i stormens hurra,
han vilde ikke ha' større ros;
men den skal han ha'!
Han vendte straks bougen mod Nord, — og så lå den
i stille, i stormvejr, i snefog og fråden; —
det hele rige
snart måtte sige:
«han er nok ikke så dum ænda,
for det går bra!»

Nu ropte han netop på dæk hvær mand;
ti det trak op.
Nu svartes der netop fra masten: — land! —
nu netop:
da tabte han roret af trofaste hænder
og sank i døden, mens skuden vender . . .
— nej, ikke vender?
de kursen kænner;
stå sammen nu, Danmarks hvær eneste mand, —
hold fram som han!

Det var just hans ære: stå jævnt i lag
og ej ta' plads.
men bredved de andre sit ærlige tag
foruden stads.

Nu høster de frugten: *hvær mand står øvet,*
helt ned til soldaten så tro, så prøvet!
Det *kan ikke* slingre,
for mange fingre
har fast i roret, for mange: «hurra,
mod Nord ænda!»

Der er ikke annet at gøre nu
æn at holde ud,
stå vagt i mørket, men uden gru,
med tro på Gud.
Her er dumpt, her er stilt, her er længsels vånde,
hvær står og lytter med halvkvalt ånde, —
her er væntetider, — —
intil omsider
det rødmer i luften med lyse drag:
det er handlingens dag!

Til Sverige.

(28 December 1863.)

Løft *du* dit gamle gule-blå;
ti det må bæres foran.
Nu vil ej Tysken ret forstå;
men ser han det, forstår han.

Forstår, at større fare fant's
æn blæk på Bismarcks bukser,
at der må dobbelt leverance
af hester, folk og okser, —

at ti års vrøvl til dagligt mén,
som ingen kan få ret i,
nu bleven er til krig med én,
som har holdt ud i tretti, —

åt Nordens stride folk er ble't
fuldt enige på jorden,
som deres minner længst var ét
på himlen over Norden, —

at Gustav Adolf atter er
højmægtig glad på færde;
men denne gang *mod* Tysklands hær
med Kristian den fjærde, —

at gammel tid med Håkon jarl
til Palnatoke iler;
— mens hos den stærke, blege Karl
står Tordenskjold og smiler, —

at vi, som har så godt forstået
at banke op hinannen,
vi skal just ikke bli' til spot,
når vi får slås tilsammen.

— Men *du* må foran gå i vej,
du spille må på bassen;
der følger sådan takt med dig,
og du er kænt på pladsen.

Den gamle svenske melodi,
berømt i hele verden,
ej blot for hjærtets magt deri
fra Jennys æres-færden, —

men for det alvors dyb, der sang
på Lützens mark før slaget,
og for den fantasi, der svang
til vejrs i Narva-braget, —

den, som du sang for hele Nord
om kraft og dyd her hjæmme: —
nu må den i tre-dobbelt kor
blive til hoved-stemme!

Nu må den bære op et digt
om Herrens kall i folket,
af blodets billeder så rigt,
af flamme-skrift fortolket, —

og det skal kalles: Nordens digt; —
af alle dine største,
som stråle vil evindeligt,
det nævnes skal det første.

Til festen for fædrenes minne.

(13 Januar 1864.)

Nu stråler høje minner
i Nordens vinter-nat
på fjældets hvide tinder,
på sorte Kattegat.

Der er så stort og stille,
mens nordlys flyver in,
som om de skabe vilde
en dag ved minners skin.

Hvær dåd til Nordens ære,
hvær tanke til dens held,
et stjærne-bud nu bære
ned i den kolde kvæld!
Til håb, til trøst de lyser —
og med fordoblet magt
for den, der går og fryser
ved Ejderen på vagt![1]

Ej angstens skygge-vrimmel,
ej lunkenhedens damp
må mørkne minnets himmel
i natten før en kamp!
Gid nu som før må høres
i luften klokker slå,
og hele hæren føres
af mænd, den aldrig så![2]

---

[1] Lidt før Dannevirkes rømning.
[2] Se Magnus den gode s saga, «slaget på Lyrskog-heden».

Da Norge ikke vilde hjælpe.

(Påske-kvæld 1864.)

— — — — — —

Når siden du sejler i Kattegat
og gænnem Belt,
du finner ej mere den danske fregat
med rød-hvid felt,
du hører ej mere kommando-ord
i Vessels sprog,
ej al den livsalige sang om bord
bag Dannebrog.
Du møder ej latter, du ser ingen dans
under hvide sejl,
du følger ej kunstens langt viftende krans
om mast og spejl.
Men alt, hvad vi ejede der om bord,
til havs er sat,
hvært skjold og hvært minne i dybet det fór
en vinter-nat.
Det var i den samme, fregatten skød
under Norges land
nød-skud på nød-skud, mens sjøen brød
med tang og sand,
en båd sattes ud for at hjælpe dem,
men vendte mod havn, . . .
da drev fregatten mod Tyskland fræm
og brød sin stavn!
da fløj ifra borde hvær stump af vort,
hvært slægtskabs spor,

det hivdes i havet, det ryddedes bort
med forbandelsens ord!
Den nordiske løve, den gamle grå
gallions-figur,
den hugdes i stykker, fregatten lå
som en nedskudt mur.

Den sattes i stand, og den sattes ud
ved Tysklands fod,
men sort-gult var flaget, en ørn slog ud,
hvor løven stod.
Da atter vi sejled i Kattegat
det var så tyst,
der lå kun en tysk admiral-fregat
under Skånes kyst. — —

---

†

Daniel Schjøtz.

(Død af overanstrængelse som frivillig militær-læge, 1864.)

Han på ingen stormagt vænted
uden den, som er hos Gud.
Den gang han sig døden hænted,
skikked han ej forud bud
ned til England og til Franken,
om han og fik lov at dø
mellem brødrene på banken
ved den dybe, danske sjø.

Første dåd af ungdom ildet,
første stærke, klare tro,
første mand, som svor ved gildet, —
første over dødens bro.

Han ej fatted, han i nøden
var den eneste, som kom,
og han kæmpede til døden
for vor æres helligdom.
Han for alle vore tusen
vilde gøre fyllest selv, —
sank så gænnem vanvids brusen
ned i dødens stille elv.
Første sjæl, som turde håbe
frælse af sin hjælp mod vold,
første varme, fulde dråbe
af vort blod på Danmarks skjold.

Til Danebroge.

(Da Dybbøl toges.)

Fordum syntes Danebroge
sne-hvidt, rose-rødt,
stråle gænnem tidens tåge
som en himmelfødt;
gro som frugt af Danmarks have,
slå som sang på deres grave,
og med tankers træk-fuglskare
over verden fare.

Ak, nu synes Danebroge
lig-blegt, blodig-rødt,
dale som en truffen måge,
der har sig forblødt.
Purpur-strømme vunden gyder,
som af tro på retfærd flyder;
segnende må folket bære
korsets tunge ære.

Skål-sang for Ejdsvolds-mændene.

(17 Maj 1864.)

Den gang vort eget land vi tog
af hundred-årig is og harme,
og lagde det for sol og varme,
og bygde det med lov og plog,
af klippen fik vi skatten gravet,
med hvide sejl intog vi havet,
og fri brød tanken over pol
af våren fræm som midnats sol.

Og æn erobrer vi med Gud:
hvær plet vi lægger in til ager,
hvært skib vor sjø i favnen tager,
hvær barne-sjæl vi folder ud,
hvær tanke-gnist, som livet klarer,
hvær dåd, som øger og bevarer, —
er en provins til landet lagt,
og for vor frihed varig vagt!

Norrøna-stammen.

(4 November 1864.)

Norrøna-stammens længsel,
den var det frie hav
og kampens gude-trængsel
og æren, som den gav, —
var stordåd og var tanker
med rod i Surtrs ild,
med grene uden skranker
og top i Ygdrasil.

Gik hvær sin vej, hvær frænde,
hværandre tit til mén;
vort sejers-løb var trenne,
men æren, den var én.
Hvær fik sit käll af tiden,
Normænd og Daner først;
om Svearne kom siden,
så kom de også størst.

Som sol sken Danmarks drage
i Vest- og Østerled,
Normanna-åndens sage
svang helt til Jorsal ned.
Af gnisten, Svea stamme
fik tændt på Polens is,
gir Lützens sejers-flamme
æn halve verden lys.

Først Norsk og Dansk til ening
i hårde tider kom,
men Sagas større mening
fik mindre mænd vendt om;
så Norsk og Svensk til ening
i tidens fylle kom,
og Sagas større mening
skal mer ej vendes om.

Der er en spådoms-ævne
i folke-åndens trang:
Norrøna-stammens stævne
til stordåd æn en gang.
Hvær fest-dag, som vi fejrer,
må være løftets dag:
den synker ej, den sejrer,
vort blods, vor stammes sag.

Puritanernes sang.

(Af Maria Stuart.)

Giv mig styrke, ræk mig våben,
hold for nød-skrig himlen åben!
Herre, er den din, min sag,
skænk den så en sejrens dag!
Styrt dine fiender!
Styrt dine fiender!
Rul fræm din torden-sky, lyn falde af den,
i deres synders afgrun begrav dem,

svid deres sæd,
vælt om og træd!
Lad så på sne-hvide due-vinge
over din troende trøsten svinge,
lad ham se oljeblad fra den sommer,
som efter straffens syndflod kommer!

Jagt-sang.

(Af Maria Stuart.)

Lyngen bag os staar i røg,
står i røg,
foran er vor dronnings høg,
dronnings høg.

Vellugt slår af birk og hæg,
birk og hæg,
hornet stormer klippens væg,
klippens væg.

Luften er så blank og tørst,
blank og tørst,
hurra, opad, hun er først!
hun er først!

Jage, jage glæden selv,
glæden selv,
jage den i dødens elv,
dødens elv.

Taylors sang.

(Af Maria Stuart.)

Hvær glædes-stund du fik på jord,
betales må med sorg.
Om flere følges ad, så tro,
de gives kun på borg.
Der kommer snart en smærtens-tid
med suk for, hvad du lo;
den lægger rentes rente til
med afdrag i din tro.
  Mary Anne, Mary Anne,
  Mary Anne, Mary Anne,
du skulde ikke smilet, du,
så græd jeg ikke nu.

Gud hjælpe den, som ikke kan
gi' kun sin halve sjæl;
der kommer også tid, da han
må tage sorgen hel.
Gud hjælpe den, som var så glad,
at han ej glæmme kan,
Gud hjælpe den, som tabte alt,
men ikke sin forstand.
  Mary Anne, Mary Anne,
  Mary Anne, Mary Anne,
alt i mit liv, jeg plante fik,
frøs ud, den gang du gik.

Bryllops-vise nr. 2.

For løftets alter hvid-klæd gav du eden
og hørte, hvor den sank i evigheden.
De rædde tanker svæved
omkring den dybe brøn,
men hjærtet bange bæved
tilbage i en bøn,
Da det stjærned, lysned for dit øje,
ti din moder bad ifra det høje,
bad med dig.

Du følte straks, den hånd, som blev dig givet,
den vilde holde fast som selve livet;
og tryghed kom og glæde,
og intet mer var trangt,
og fast du måtte græde,
lå livet lyst og langt!
I de milde kærlighedens tårer
frygten smelter, hele livet vårer
og får mod.

Du tog farvel med ham, som sad ved siden,
som var dig far og mor, fra du var liden.
Nu var hans gærning færdig,
du stod der klar og glad,
du stod din moder værdig,
som han så ofte bad!
Nu han læste tak udaf dit øje,
og han hørte tak ifra det høje,
tak til sig.

Og dem, som du, selv barn, gav barne-pleje,
din søsken-flok, her deltes eders veje.
den bedste løn de eje,
de give nu i lag, —
ti deres tak vil veje
en gang på smærtens dag!
Tak og bøn vier in din lykke,
tak og bøn må til slut den smykke,
tak og bøn!

---

†

Lektor Thåsen.

Jeg læste en gang om en blomst, der stod
afsides, bleg og bæved på sin rod;
ti fjæld-naturens ringe kraft
gav sparsom saft
og næppe farve.

Da en botaniker fik blomsten se,
han udbrød glad: o, den må gives læ;
den må som frugtbart livsens ord
i sol-varm jord
til tusen blive!

Men som han tog den op med mulden om,
en sælsom blinken over hånden kom;
— ti der hang guld-støv ved dens rod;
se, blomsten stod
på store gruber!

Og egnens ungdom ilte alle fræm
til under-stedet; ti det ante dem,
at *her* lå landets fræmtids-skat;
        et blink i nat
        fra Gud var blomsten! — —

Ak, dette husked jeg, da jeg fornam,
at livets Herre havde løftet *ham*
fra fjældets kulde, vintrens slud,
        at foldes ud
        i evig varme.

Ti der den bunded, denne livsens rod,
det tindrer, blinker! Se, den løb imod
de store visdoms-grubers schakt
        guld-årers trakt
        i tanke-dybet.

Nu, da han løftedes, for lys er bragt
den herlighed, hvorved han tro holdt vagt.
Vor fortids tanke skat er der,
        og der er skær
        af fræmtids rigdom.

Kom, landets ungdom: grav metallet fræm,
hvis støv ved blomsten hang, der bares hjæm!
— Til eder, eder var han bud:
        fri længseln ud,
        han drømte over!

Under en rejse i Sverige.

Fra jeg var barn du tog mit hjærte,
fordi det store du mig lærte.
som mand jeg vænter nu på dig, —
ja, Nordens sag ved dig, ved dig!

Du er så rig på land og ævner,
men mod det store ej du stævner.
Før Nordens sag du viser vej,
dig selv, dig selv du finner ej!

Der er en poesi, en længsel
i alt dit folk, men som i fængsel.
Skønt største kraft er dig forunt,
her er ej altid rigtig sundt.

Her er for meget, som begynnes,
for mange tiltag, som fortynnes,
Skønt folket er så hjærte-rigt,
for liden tro, for liden pligt.

Du kan ej trives uden fare
og noget stort at tage vare,
du samles ikke, før hvær barm
ved Sverigs navn igæn blir varm.

Du løftes ikke ved dit eget,
før *æren* er pa himlen steget,
du glædes ikke uden dåd
og vovsomt liv i sol og gråd.

Ti, hvad der i dit minne lever,
er alt for stort, det mere kræver.
Tag Nordens sag! Gå fræm med den!
Den giver dobbelt dig igæn!

Af alt, du kan, er *den* det største,
af alle krav *den* har det første:
den har din fræmtid i sin favn
med bod for alle dine savn!

Du hjærte-folk, du fantasiens,
du længsels-folk, du poesiens,
o, fyld dit hjærte, løft din ånd:
hæv Nordens fane i din hånd!

Stævne-mødet.

Aftnen er stille,
timerne trille
lyd-løse ned i det evige væld.
Kun mine tanker
lyttende vanker; —
vil hun ej komme i kvæld?

Vinteren drømmer,
stjærnerne svømmer
gænnem dens flor-lette syner og ler,
nævnende sommer,

ælskov og blommer; —
tør hun ej møde mig mer?

Havet med pannen
is-lagt mod stranden
sukker i længsel og rejse-syg ro.
Skibe for anker,
sejl-fylte tanker; —
o, vi må finnes, vi to!

Sneen har dalet,
tumlet og malet
æventyr-let i den skog-dunkle hej;
dyrene lister,
slag-skygger frister:
var det dit fodtrin, — o nej!

Modet du savner,
rim-frosten favner
længselens grene, fortryllet du står.
Men jeg tør sprænge
dækket og trænge
in, hvor i drømme du går.

Studenter-sangforeningens vise.

Nu, brødre, en sang istem,
dens lyse følge svinge fræm!
  Op af den slår kjærligheden,
  men foran går sejers-glæden,

og rundt omkring den blomster-sæd
på unge viljer drysser ned!

Alt vide med sang vi fór
og minner blinker i vort spor,
i faner og fjærne vænner,
i kranse fra kvinne-hænder,
i festers fryd med ungdoms-dåb,
i folkets fortid, folkets håb.

På *Halden* en sol-klar dag
det gamle, gænnemskudte flag
har vajet igænnem sangen,
har manet igænnem klangen
med rødme af hin stærke bran
i helte-død for fædreland.

Mod *Arendal* vor sommer-vej
«til magt og ros!» — den glæmmes ej! —
Blandt flåden inover dybet
på toner gled sanger-skibet:
til Norges skibs- og handels-flor
vi vilde give hejse-kor.

Vi mødte i *Bergens* by
det gamle favnet af det ny.
Æn ljomed fra fjældet luren,
kong *Sverre* stod i naturen;
men frisk og full af nuets lyst
slog sangen op af folke-bryst.

Upsala, Lund og *København,*
der tændes sange i hvært navn!
Der bant vi med harmonier
en tre-klang, vi Norden vier:
den er i vældigt kor en gang
Norrøna-stammens enheds-sang!

Frisk mod da og vidre fræm:
hvor vi har ekko, har vi hjæm.
Vor fræmtid i sangen blåner,
vor fortid i den ej gråner,
alt mens vi vandrer mand ved mand
og synger sommer i vort land.

---

†

Fru Louise Brun.[1]

(30 Januar 1866.)

KOR

(bag scenen).

Farvel, farvel
fra væn, fra folk, fra fædreland!
Nu er det endt, dit stille virke,
dit ord, din sang til åndens pris
i kunstens glade kirke.

---

[1] Den afdøde havde været med at åbne det første norske teater, som Ole Bull oprettede.

MANDS-KOR.

Tak, for du kom med ungdoms-mod
der den forsagte skare stod,
som skulde prøve første gang!

KVINNE-KOR.

Tak, for du kom i morgengry
med kvinne-takt og kvinne-ly
til kunstens ungdoms-viltre trang!

ALLE.

Tak for hvært vår-skud i dit bryst,
tak for din tones milde lyst,
tak for det fine, blege skær,
som farved alt, du rørte her.
Tak for din ædle, tause færd,
tak, tak,
tak, for du gav vor gærning værd.
Tak, tak!

EPILOG.

Vi have nylig seet gå forbi
et billede af livet, strængt, alvorligt, [1]
en sjæl, til fange tagen af begær;
dens hele liv blev til et arbejds-fængsel.

---

[1] «Søstrene på Kinnekullen» var opført.

Religionen synger in sin salme,
og poesien, kunsten spreder sol;
men sjælen træller, intil håret blegner.

Hun, om hvis minne vi er samlet her,
har følt det tidlig under hårde vilkår,
som stængte livet, og som mørkned sjælen, —
hvorledes menneskerne gik i bærg!
Og hun oprørte sig imod det; ti
af store kræfter fødes lysets længsler;
hun vilde frælses og få frælse andre!
Hun søgte udad med urolig ånd
til folk, til bøger; men blev. tankefuld,
som den, der fant ej; — innesluttet
som den, der tør ej; — alt intil en dag
han, som af æventyr og kæmpe-sagn
fik den forunderlige trylle-bue,
stod op og spillede mod dal, mod fjæld;
stig fræm, stig fræm, af folke-dybet fræm,
du skabermagt, som alt i folkets morgen
dets billed løftede til skræk, til storhed
i asa-drømmen og i tursers værk!
Som fjældet luder over eget afspejl,
vi så vort liv i dette tanke-hav,
med vår, med vinter og med vår igæn. —
Vort billed gav du tit i sang og sagn
i mørke tider og i lyse med,
vort billed møder os, hvorhen vi går, —
men folket ser det ikke, ser ej op
fra arbejds-tanken og fra vane-gangen! —

O, væk det, løft det, *lad det se sig selv!*
ti før det ejer ej sin egen ævne!

Og det gav gænlyd! *Scenens* alver
fræm mylred om ham, der han stod og spilled!
De tændte lamperne, de rejste grotten,
de støved dragterne fra Holberg af
og spøgte i dem under pudder-skyen, —
fór op på fjældet i en sommer-nat
og fanged sæterjenten, mens hun sov,
og skræmte livet af den gamle frier!
De dansed nisse-dans i tusmørk vinter
og legte tag-fat med sin egen skygge;
de dypped hykleren i sukke-dampe,
de bandt lov-trækkeren i spinnel-tråde;
de strødde pengerne, en gerrig samled,
de spænte fødder und-af bygde-paven!
De sanked tårer, den forførte græd,
og lagde dem på alteret som perler;
de smelted hadet i den hårdes bryst,
det faldt som regn på fiendens tørre ager;
de bandt bagtaleren til halen af
de vilde rygter, som rundt landet pisked; —
beregneren, som løb, hvær gang det kneb,
de skød på havet i en åben båd; —
men han, som ofrede sig selv, sit eget,
de bar mod himlen på sin glade latter.
Snart slog de trylle-ring om to, der ælsked,
og drog dem rødmende helt fræm til altret;
snart drog de skikkelser af kæmpe-grave

og lod dem skride mellem nutids-mylret.
— Der var ej nogen, som fik længer fred,
sig selv, sin dårskab, fædrelandets krav,
det heles sejer og det halves ynk,
ja, troens folkemagt og tvilens slaphed
snart folket følte i sit eget billed,
da skarpt i scene-lyset det blev stillet.

Men hun var kommen med! Den første tone
traf hennes bryst og vakte tusen minner
om noget, som hun aldrig havde vidst!
Den første aften, tæppet rulled op,
kom fræm med bange skridt en hvid-klæd en
og bad om hjæmstavns-ret for Norges kunst,
den unge scene-kunst; — men var så ræd,
den bløde stemme skalv og øjet svigted;
dog ud af stemme, øjne, skikkelse og gang
klang en forjættelse i al sin blyhed;
ti hun, som sagde disse første ord,
hin mørke pige med det dybe øje,
se, det var henne!

Hennes kunst gik snart
i milde stråler gænnem aften-stunden. —
I magisk blinken alve-let den lyste
på skjulte længsler og på halv-gæmt sorg,
men dæmpet, sagte. Rørte hun ved glæden,
kom samme varhed. Men vi alle følte
så rigt et væld, at hvis hun bare havde
en ubevogtet stund det ladet stråle

i al sin innerlige mægtighed,
det havde båret henne selv fra jorden.

Ja, hennes stille gang igænnem livet
var ikke svaghed, men behersket styrke,
var ikke frygt, men dyb ærbødighed
for disse sjælens mægtige: — eksempel
for ædle kvinner, som for stærke mænd,
og det skal kranse hennes rene minne. —

Men det, hun tidlig havde lært sig selv,
hun lærte andre. Når hun stod på scenen
og gav et billede af kvinnens kamp
mod råhed, hæftighed, mod vildt begær,
så, — skønt hun brugte kun en kvinnes våben,
den tause værdighed, det fine smil,
den lette spot, den sejers-sikre latter, —
de spilled blinkende i åndens dag-skær
og bragte sejren under silke-fanen.
Hun rejste skranker om den svage kvinne,
(som stødes, trænges i et halv-bygt samfund,)
hun opstod her og talte foran tusen
aften på aften om en kvinnes værd.
Var det ej hennes kall fullt at befri
alt det, som drømmer i et kvinne-hjærte,
hun kunde værne det i al sin skønhed.

Hun fik af kampen noget skarpt og taust; —
men undertiden kunde hun i sang
udsende lifligt bud, forløst og fri

og af sit fulle hjærte! *Da* fornam vi
en sådan længsel efter hel, full fred,
at tanken grebes af vemodig anen. —

— Nu er den opfylt! — Sørgefloret hænger
om hennes navn, og klokken har alt kimet.
Nu har hun kallet os for siste gang
hid til sin scene, at vi her kan takke
for det, hun gav os. Ti som *hun* har givet,
har ingen annen! *Hun* gav af sin smærte,
mens hjærtet blødte under fine smil.
Hun bød på tårer af sin egen kamp
og gav os glansen af sin egen sejer.

En rørt, af bønnen båren *tak*, du ædle,
fra dine brødre, dine søstre alle!
Fra Norges unge kunst en varig tak!
Fra kvinnerne, hvis rene tolk du var,
farvel og tak! — Fra alle dem, du løfted,
på åndens vinge-par mod skønhed op,
ænnu en gang en krans, — det er den siste.
(lægger den foran bysten.)
Nu glæder Gud dig i sin lyse himmel,
og vi vil glæde dig med god erindring.

KOR

(dæmpet bag scenen).

Farvel, farvel!
Nu i din grav
hvært savn er glæmt,

men hvad du gav,
skal være gæmt.
Skud af din ånd
skal spire her:
en liljevånd
i smærtens skær.

Til boghandler Johan Dahl.

(På hans seksti-årige fødsels-dag.)

Og dette skal være hr. værtens skål!
— «Hurra!»
Men medens vi synger en vise, giv tål!
— «Å-ja!»
Ti først skal I høre, hvad han fik at gøre,
da hid til vort røre han lod sig forføre,
blandt hav-skærets ørne
og Vergelands bjørne,
— hu-ha!

Han kom så uskyldig som lammet om våren,
— o, ve!
Så «køn» og så fin og troskyldig ny-båren
som sne.
Det yndige kød blev straks hugget til karse,
og siden af Vergeland inkogt som farse
og muntert fortæret,
og knokler foræret
i grams!

Men dristig som bukkene, Asa-tor køred,
han sprang
tilsammen i skinnet og gav dem på øret
med klang!
Det kunde de like, han havde sig slaget
til broder, og optaget var han i laget!
Og snart var der ingen
mer ælsket i ringen
æn Dahl.

Fra boden der nede et lys over landet
der steg.
I stuen der oppe sig kæmperne blanded
til leg,
og derfra gik smagen, kritiken og moden,
et stykke af Norge blev formet i boden.
Den lille har minner,
historien finner
dem nok!

For hvad du har tændt og har udholdt og strævet,
vor tak!
For kræfterne, som du har glædet og hævet,
vor tak!
For alt, du i god tro har ivret og snakket,
Ja for dit velsignede hjærtelag takket,
du snurrige, sære,
du gamle, du kære,
vor tak!

Til billedhugger Borch.

(På hans femti-årige fødsels-dag.)

Du stærk og lys blandt vænner står
i dag, du fyller femti år,
og det, du skabte, om dig ler,
men selv du fræmad ser,
Din barne-tro, din glade ånd,
og så din aldrig trætte hånd,
dit hjæms musik, dit hjærtes viv
skal digte i dit liv.

Du turde tro det, glade mand,
at kunsten hjæmme leve kan,
du tvang granitens hårdhed til
at give tone-spil.
Du trængte in i vor natur
og fanged «jægeren på lur»,
og fræm af folkets skønheds-trang
din «ægge-pige» sprang.

Men ned ad sne-bedækte li
en gut kom susende forbi,
du strakte ud din hånd, og se:
han stod som støbt i sne.
Men din «ski-løbers» raske mod,
det er dit eget, da du stod
i verden ud på kunstens bud,
men med din tro på Gud.

Ja, du har hjulpet fræm dig selv,
din tro som fjæld, din viljes elv,
men mest de tusen hvile-sted
alt i din kærlighed.
Var alle de nu sammen-blæst,
som ælsker dig, o hvilken fest,
selv slaverne på Akershus
fik da i dag en rus! [1]

Men alle os du gjorde godt,
vi bygger dig i dag et slot,
det står på hjærte-fredens høj
med bønnens gyldne fløj.
Og du skal bo deri med dit,
hvær gang at du må hvile lidt,
og gænnem dem, som har dig kær,
dig kænne himlen nær.

Se, fædrelandet længst dig gav
den tak, som mest du holder af,
det gav en mø med gule hår
som billed af sin vår.
Hun kom i æventyrets flok
med nøkke-spil og huldre-lok
og med den høje søndags-fred
i salmens herlighed.

---

[1] Han har i flere år frit undervist begavede slaver på Akershus i tegning m. m. og derved hjulpet dem til en fræmtid, når de kom ud.

Så leve du da længer fræm
til held for land og lys for hjæm!
Gid det, som du dit hjærte gav,
æn blomstre på din grav!
Bevare Gud i miskunhed
din evig unge frejdighed, —
Han give åndens mænd og sag
tit sådant hjærtelag!

Spinnersken.

Nej, hvad var det jeg fik
for et spørsmål, da han gik:
«Jeg en væv lager til,
den skal op som i april;
hvis du tror, du har råd, —
giv mig tråd!»

Nej, hvad mener han vel?
Vil han væve på den selv?
Og mit dejlige spin,
se, det mener han skal in?
Og så fort som det går, —
alt i vår?

Og han lo, da han fløj;
nej, han er så full af skøj.
Tør jeg lægge mit spin
i så ungt og flygtigt sinn? —
Give Gud, at det bandt,
hvad jeg spant!

Den hvide, røde rose.

Den hvide, røde rose,
så kaltes søstre to, ja to.
Den hvide var så stille,
den røde altid lo.
Men omvendt blev det siden, ja,[1]
ti så kom friertiden, ja.
Den hvide blev så rød, så rød,
den røde blev så hvid.

Ti ham den røde ælsked,
ham vilde far ej ha', ej ha'.
Men ham, den hvide ælsked,
han fik på timen ja.
Den røde, ak, hun falmer, ja
med suk og sorg og salmer, ja.
Den hvide blev så rød, så rød,
den røde blev så hvid.

Nej, så blev far, skam, bange,
og måtte til med ja, å ja!
Og så klang glade sange
til bryllops-skud, hurra!
Og snart sprang mindre roser, ja
på sko og bitte hoser, ja.
Den rødes, de var hvide, — men
den hvides alle rød'!

---

[1] Dette «ja» skal kastes let ud og i fistel-tone.

I ungdommen.

Ungdoms-mod,
ungdoms-mod
går som rov-fugl i det blå,
det må jage, det må slå,
det må alle varder nå.
Ungdoms-blod,
ungdoms-blod
går som dampen gænnem hav,
storm og strøm og is i trav,
sprænger det og ler deraf.
Ungdoms-drøm,
ungdoms-drøm
lister som en skalk i løn
in i pigens morgen-bøn;
hele vårens duft og følge
i dens lette strømme bølge.
Ungdoms-lyst,
ungdoms-lyst
fosser som et fall mod kyst,
skogrer, kaster stråle-gaver,
ænnu mens det sig begraver.
Ungdoms-lyst,
ungdoms-drøm,
ungdoms-blod,
ungdoms-mod
farver og forgylder verden,
syngende på hele færden.

De norske studenter til fru Louise Hejberg.

(1866.)

Skimt af kunstens alve-høje
bag hav-tågens gråt,
blinken af de gyldne fløje
på Aladdins slot,
solfrugt af den lange sommer
i halvhundred år —
så vi tit: nu selv du kommer
til vor unge vår!

Dronning over alve-riget,
digter-længselns fe, —
tog det stumme barn, der higed
til din lykkes læ,
vugged det i sol og ynde,
gav det tungens tolk,
så det kunde højt forkynde.
undret for sit folk.

Dronning over alve-hjæmmet,
har du trylle-ord,
som kan hæve, hvad har hæmmet
væxten i *vor* jord?
Yndens vækst og kærlighedens,
digtets moder-træ, —
kan du give kunsten fredens
ly og alve-læ?

Drag forbi som drøm om våren,
bær vor længsel did
til den tid, da du blev båren,
åndens store tid!
Tag vor tak for hvad den bragte,
med til Sjølunds strand!
Tag vor tak for alt, den vakte
i vort fædreland!

Den blonde pige.

Skønt *hun* vil som et luftsyn vige,
dersom jeg sådan tale tør —:
jeg ælsker dig, du blonde pige,
gæmt i din yndes hvide slør.
Jeg ælsker dine drømme-øjne,
der går som måneskin på sne
og sænker sig, hvor skoger højne,
i noget gæmt, jeg ej får se.

Jeg ælsker denne ædle panne
fordi den står så stjærne-klar
og spejler sig i tankens vande
og ved dog ikke, hvad den har.
Jeg ælsker dette hår, som flokker
sig bagom nættets travle bånd!
lig mytens amoriner lokker
det på mit øje og min hånd.

Jeg ælsker denne form, der gynger
i takten af sin brude-sang:
som kraft og livs-lyst daglig synger
ud af sin unge, dunkle trang.
  Jeg ælsker denne fod, som bærer
  en sådan sejrens herlighed
  igænnem ungdoms-modets sfærer
  imod den første kærlighed.

Jeg ælsker denne hånd og læbe,
de to i ælskovs-gudens pagt,
ved hvæm han rækker prisens æble,
men hvæm han også har på vagt.
  Jeg ælsker dig, jeg må det sige, —
  ænskønt du ej et bogstav tror,
  men flygter, svarer, ingen pige
  tør dvæle ved en digters ord.

Det første møde.

(Af Fiskerjenten.)

Det første mødes sødme,
det er som sang i skogen,
det er som sang på vågen
i solens siste rødme, —
det er som horn i uren
de tonende sekunder,
hvori vi med naturen
forenes i et under.

Godmorgen!

(Af Fiskerjenten.)

Dagen er oppe, glæden tændt,
mismodets sky-borg stormet og brænt,
over de glødende tjælde
lyskongens hær-skarer tjælde.
«Oppe, oppe!» fugl i lund,
«oppe, oppe!» barne-mund,
oppe mit håb med solen.

Fædrelands-sang.

(Af Fiskerjenten.)

Jeg vil værge mit land,
jeg vil bygge mit land,
jeg vil ælske det fræm i min bøn, i mit barn,
jeg vil øge dets gavn,
jeg vil søge dets savn
ifra grænsen og ud til de drivende garn.

Her er sommer-sol nok,
her er sæde-jord nok,
bare vi, bare vi have kærlighed nok.
Her er digtende trang
gænnem arbejdets gang
til at løfte vort land, blot vi løfter i flok.

Vi fór vide på tog
over gyngende våg,
rundt i landene knejser normanniske tårn.
Men vort modige flag
flyver vidre i dag,
og det rødmer af sundhed som aldrig tilforn.

Og vor fræmtid er stor;
ti det tre-kløvde Nord,
det skal samles igæn, det skal blive sig selv.
Hvad du ævner, kast af
i det nærmeste krav,
det skal bæres helt fræm af en voksende elv.

Denne bo-stavn er vor,
og vi ælsker den for,
hvad den var, hvad den er, hvad den bliver igæn.
Og som kærlighed gror
af den hjæmlige jord,
skal *den* gro af vor kærligheds frø-korn igæn.

Valg.

Jeg vælger mig april!
i den det gamle faller,
i den det ny får fæste;
det volder lidt rabalder, —
dog fred er ej det bedste,
men at man noget vil.

Jeg vælger mig april,
fordi den stormer, fejer,
fordi den smiler, smelter,
fordi den ævner ejer,
fordi den kræfter vælter, —
i den blir somren til!

Bryllops-vise nr. 3.

(Ved Ditmar Meidells bryllop den 21 Juli 1868.[1])

O brud, her kommer han
fra vænners hånd ved vikens strand,
lidt skaldet og lidt lad,
men hjærtefrisk og glad.
Her kommer trofast han —
den gamle brune krydser-ørn
med ar fra mangt et tørn,
men øjne som i børn.

Han var en gut så kåd,
han lå helst ude i sin båd
og vugged sig i fang
på drømmes båre-gang.
De brede, høje sejl
mod masten slog i solskins spejl;
og strømmens lune drev
foruden ror og stræv.

---

[1] «Krydserens,» senere «Aftenbladets» grundlægger og redaktør siden 1849.

Men mens han lå og så
sit billed i det dybe blå,
hans skude, den gik af
imod det åbne hav!
Hurra, han munter sprang
til roret under bølge-sang;
den første farens stund
var som et livets fund.

Ej vendte han, — nej ud,
hvor frihed hersker som en Gud
hvor alt er grænse-løst,
som havet, aldrig øst. —
Didud, i drevet ud, —
hvor dog så tit for siste klud
et mægtigt mod sin sag
har frælst for sejrens dag!

Didud han lystig stod;
den steg hans kraft, det lo hans mod,
hans dæk blev spulet, men
han bares op igæn.
Han bares altid op
som fugle-leg på bølge-top,
mens mangen stolt fregat
gled ned i dybets nat.

Hans fartøj lå så let,
ti hjærtens-glæde bygde det, —
og dog så traust og fast:
vor ungdom var dets last.

Og en ustyrlig klang
af skud, raket-spilop og sang
var altid der om bord
med ekko over Nord.

Han blev lidt træt til slut, —
han længtes in, hvor han var gut,
han atter lå og så
sit billed i det blå.
Han så, den skælm, han så —
sit eget ej, men *hennes* stå,
som var hans længsels fund,
med smil i bølge-bund!

Og annen gang hans liv
var *vugget* fræm til kraftens bliv, —
og annen gang hans båd
går ud til dyst og dåd!
Og annen, annen gang
om bord skal stige skud og sang;
ti nu er troen med
i kvinnens kærlighed!

Norsk sjømands-sang.

(Ved båd-stævnet i Stavanger 1868.)

Den norske sjømand er
ét gænnem-barket folke-færd;

hvor fartøj flyde kan,
der er han første mand.
På togt og hjæmme her
ved sund og skær og fiske-vær
han har sin Gud i sinn
og sætter livet in.

Her er et folk i krig
for livet uafladelig —
med dyre mande-fall
i kampe uden tal.
Dėt, som er daglig-dags,
det nævnes ikke netop straks,
og tit er ingen med,
som bringe kan besked.

Men vesle fisker-båd
har båret fræm så mangen dåd
af mod og herlig kløgt,
skønt aldrig den blev trykt.
Og mangen sjømands liv
fik dødens krans af tang og siv,
som burde haft i guld
sit navn blandt kæmpe-kuld.

Sankt Olavs-korsets ros
ret høvde for en vestlandsk lods,
som redded hundred mænd
og hundred om igæn.

Og mangen liden gut,
som red på hvælvet hjæm til slut,
når far var sat om bord,
han burde haft et ord.

Dog Norges høje kyst
er landets eget moder-bryst
med næring og med gråd
ved sønners raske dåd.
I *det* er alting gæmt,
og *der* er ej den mindste glæmt
fra Hafurs-fjordens dag
til ham på siste vrag.

Det følte hvær, som kom
fra rejs igæn, og så sig om;
det følte hvær, som gik,
i siste afskeds-blik.
De følte, hvor de fór,
at landets lykke var om bord:
Vor ære og vor magt
har hvide sejl os bragt.

Hurra for dem i dag,
som farer under norske flag!
Hurra for lodsen, som
dem først i møde kom!
Hurra for dem, som ror
sin fisker-båd på hav og fjord!
Hurra for alles lyst:
vor skær-omkranste kyst!

---

†

Halfdan Kjerulf.

(1868.)

Vinterens greb i hans ungdom og kraft
blev dog til intet! Den vårlige saft
frælste sig gænnem i lidende stamme;
langt ud i somren sprang blomsternes flamme,
langt ud i høsten rant modningens rødme, —
frugterne få, men af duftende sødme.

Digteren fik dem, til udsæd de kommer
evigt, hvor folket står evigt i sommer, —
medens han selv
ludende hang over døds-vågens elv,
kæmpende vidre mod vinterens is,
kæmped for sommeren, sangerens pris,
kæmpede segnende, ydmyg og skøn,
snart blot i bøn.

Sommeren tog ham! Nu har han sejret!
Nu, mens det høstes, det gulnende korn,
nu, mens det ljomer af lurer og horn,
sit intog han fejred.

Billede er han på digtningens magt,
bidt af vor vinter, med somren i pagt.
Ligesom Luften i sitrende skin,
fjældet med løv-skog og rødmende tind,

vandet i fang hos det brogede vænge
nu står og toner i sol-spillets strenge, —
skal også digtningen løftes en dag,
er den, selv segnende, tro mod sin sag, —
løftes af trængsler —:
Snart er her sommer med sommerens længsler!

De norske studenters hilsen med fakkel-tog

til

deres kgl. højheder kronprins Frederik og kronprinsesse Lovise,

da de netop var blevne forlovede

En frejdig ungdoms-skare
med blus i måne-skær
mod håbets strande farer
og flokker sig om jer.
De blink, som mulmet bryder
med folke-døn og sang,
om jer tilsammen flyder
og vorder dag en gang.

Som konger fordum kåret
på ting-almuens skjold,
af folke-ønsker båret
I står på kongevold.
O, skuf os ikke atter,
du håb i stjærne-kvæld,

lad Nordens søn og datter
nu bringe Norden held.

Vor tro er ung og frodig:
en kvinne går som tolk,
selv ung og varm og modig
som sang fra folk til folk.
Når under jubel-torden
Du står i bryllops-skrud,
alt ungdomshåb i Norden
med dig, med dig står brud.

Når bryllops-klokken kvæder,
når hånd i hånd blir lagt,
og når forældre græder
i bøn og minners magt;
da er det sødt at vide,
de brødre-folk, de tre,
står fræm ved eders side
og der sin fræmtid se.

De norske studenters hilsen med fakkel-tog
til
professor Welhaven.

Lyt nu, du ludende sanger,
tonerne strømmer tilbage!
Varmt om dit sinn

ungdommens glade falanger
under dit vindu dem jage
jublende in.
Hjærternes gænlyd sig gynger
højt i det blå,
i det solsitrende blå,
hvori din sølverne tone den slynger.

Smiler du ikke ved målet,
du, som i vintren har vugget
forårets tekst?
Alt, hvad dit mod har bestrålet,
alt, hvad dit mismod har dugget,
nu har det vækst,
ranker sig op om din skulder,
fyller din favn, —
fanger i roser dit navn,
fanger din digtnings den koglende hulder

Videre livstoget drager,
tankerne suser som faner
over dets vej.
En blandt de højeste rager,
finnes på forreste baner,
den kom fra dig!
Oldtidens manende rune
højt på dens skaft,
tyder, hvor du tog din kraft,
løftende land i din ild-hu, dit lune!

Til en basar for fattige.

(I et eksemplar af «Småstykker».)

På fattig-mands bord
med signende ord
jeg lægger i dag
— på min fødselsdag —
en bog; af min ungdom den flød.
Den skaber, som gav
hvad den blomstrede af,
kan gøre til brød
i vinter og nød
hvært blad, som den legende skød.

Fræmad.

«Fræmad! fræmad!»
fædres høje hær-tag var.
«Fræmad! fræmad!»
Nordmænd, ogsaa vi det tar!
Det, som hugen tænder og hjærte-troen får,
for det vi også *fræmad* går
og trofast slår.

«Fræmad! fræmad!»
hvær, der ælsker frie hjæm.
«Fræmad! fræmad!»
frihed, den må evig fræm.
Skal den ogsaa prøves i tvil og nederlag,

hvæm tæller vel de tabte slag
på sejrens dag?

«Fræmad! fræmad!»
hvær, der fast på folket tror.
«Fræmad! fræmad!»
hvær, der følger fædres spor.
Nordens ånd har skatte forgæmt i fjældets ly,
de finnes må i morgen-gry
og fræm pány.

Mødet.

(Ved studenter-mødet 1869.)

Tanker, som hinannen trænger,
finner nok sin pol,
hjærter, som vil mødes, sprænger
alt som forårs sol.
Og jo tyngre sorg, som dølger
deres unge trang,
desto større mødets bølger
bruser fræm en gang.

Skønt hvær mand, som løfted modet,
hundrede gav ild;
skønt at tusen ofred blodet,
slog det ikke til.

Først når folke-vårens susen
over skog og lund
vækker alle hundred tusen,
da er mødets stund.

Held os nu: Norrøna-dagen
er jo alt i sky:
skrækken, hvoraf vi stod slagen,
var dens morgen-gny!
Gjallar-hornets hule sange,
tårer, skam og blod
var så mange Herrens gange
det, som just gav mod.

Nu af folkets sjæl og virke
vokser det hvær dag:
sejer loves den, som styrke
tar af nederlag.
Forårs-mødets fylle flommer
og er jubel-tolk
for den vår, som éngang kommer.
— Leve Nordens folk!

Norsk natur.

(På Ringerike under studenter mødet 1869.)

Så synger vi på vor tur
i Norges herlige natur.

Lad tonen sig stille slynge,
som farve fræmover gynge
på fjord, mod strand og skog og fjæld
og blåne i naturens væld.

Det varme i folkets trang,
det stærke, dybe i dets sang,
her slår det sit øje mod dig,
som netop det nu forstod dig
og gav for mødet, som det fik,
af al sin kærlighed et blik.

Her vågned historien først,
her drømte Halvdans hjærte størst.
I synet, han her saa stige,
han aned det hele rige,
og *Nore* stod og gav ham bud,
og vandet viste længer ud.[1]

Her sangen må føre fræm
det hele billed af vort hjæm!
Slip stormen in i det stille,
led magten in i det milde:
når landet samles, skuer hvær,
at vor historie det er.

Det første, vi stævner til,
er hundred havne i april.

---

[1] Skal sangen optages i vise-bøger, må dette vers udelades, som er det eneste, der fæster den til bestemt sted.

Der møder vi myge tanker,
når flåden skal lette anker,
og seksti tusen mand om bord
bær Norge i sin bøn rundt jord.

Se kyster af bare skær
med måger, hval og fiske-vær
og fartøj in under øen,
men både ud over sjøen,
og garn i fjord og not i sund
og hvid af rogn den hele bund.

Se Lofotens vilde kav,
hvor klipper stander midt i hav,
og skodden rundt toppen driver,
men havet ved foden hiver,
og alt er mørke, sagn og angst,
men midt i kavet båd på fangst.

Her ser du en ishavs-far',
i sne og halv-lys han sig drar.
Fra tønnen det snart befaler,
og båd-lag mod isen haler,
og skud i skud og sæl i sæl
og marv og mod i krop og sjæl.

Så beder vi os til kvælds,
hvor hele bygden er til fjælds,
på sætern med mælke-stellet,
på fjæld-slåt in under hældet,

og hvor en længsels-lok på lur
får svar ifra en stor natur.

Men hastig vi må afsted,
skal allesteds vi være med, —
i bærget, hvor malmen tages,
på fjældet, hvor renen jages,
og did, hvor elven skum-hvid går
og flødern på sin planke står.

Og stanser vi atter her,
de brede bygder får vi kær',
hvis bønder så stille bære
den troskab, som er vor ære,
og som til fædre stor-mænd har,
hvis glans vor morgen-røde var.

Så synger vi på vor tur
i Norges herlige natur.
Vort arbejd for øjet skinner,
vor fortid fra haugen minner,
og fræmtid skal af landet gå,
så vist som Gud det stoler på.

Jeg rejste forbi.

— — Jeg rejste forbi en sommer-dag,
morgen-solen på gården stod,
og som ruderne brant i blod,
lued min sjæl imod, imod.

I forårs-stunden
jeg der var bunden
af fine hænder og røde læber,
af smil, til hvilke nu tårer klæber.

Intil gården ej stiger mer,
did tilbage jeg ser og ser;
alt det gamle blir nyt og skært,
alt det glemte blir varmt og kært.
Andre minner
til dette rinner,
og alle forårets ælskovs-drømme
fræm og tilbage i sjælen strømme.

Frydfult den gang og frydfult nu,
smærte den gang og smærte nu.
Sol på marken i duggen våd,
sjæl i minner af smil og gråd.
Når i fylle
de overskylle,
og når i strøm de tilbage træde,
står sjælen frugtbar i knop og kvæde.

Mit følge.

Jeg kører fræm gænnem stråle-fryd
i søndags-stilhed med klokke-lyd.
Alt løfter solen, fra myg til sæden,
som var den selve alkærligheden.

Og folk forbi mig til kirke køre,
snart stiger salmen for åbne døre.
— Godt mod! Du hilste på fler æn mig,
skønt du i skyndingen saa det ej.

Jeg har det herligste rejse-følge
skønt det sig stundum mon listig dølge;
men når du så mig så søndags-glad,
var det, fordi at vi flere sad,
og når du hørte mig dæmpet synge,
de sad i tonen, som i en gynge.

Mig følger én med en sjæl så stor,
for mig hun ofrede alt på jord;
ja, hun, som lo, når min båd blev krænget,
og blev ikke bleg under uvejrs-hænget,
ja, hun, imellem hvis hvide arme
jeg kænte livets og troens varme.

Se, deri er jeg af snegle-arten,
at huset bærer jeg med på farten,
og den, som tror, det er tungvint bør,
han skulde vide, hvor godt det gør
at krybe in under taget atter,
hvor hun står lys mellem barne-latter.

Ej måler tankens, ej digtets søn
så høj en hvælving, så dyb en brøn
som fra den himmelske kærlighed
til der, den spejler i vuggen i ned.

Ej sjælen lyser, ej hjærtet dugger,
som når dit barn under bøn du vugger.

Hvæm ej har kærlighed i det små,
han kan ej mængdens, ej minnets få.
Hvæm ej kan bygge sit eget hus,
hvad stort han bygger, går og i grus.
Med sejr fra Moskva til Kartagena
han dør dog ensom på Sankt Helena.

Har først du bygget dig selv et fæste,
så tit du frælser ænog din næste; —
skønt børne-hænders og kvinne-værk,
det fæste holder din sjæl så stærk,
at den går hel gænnem kamp og fare
og giver mod til den største skare.

Et enkelt hjæm bar så tit et land,
når ud det sendte dets frælser-mand,
og mange tusen af *hjæm* det var,
som landet frælst ifra slaget bar.
Og det, som bærer det gænnem freden,
er hjæmmets puls-slag i travelheden.

Trods alt det fine i fremmed duft,
helt ren alene er hjæmmets luft.
Der møder bare det barne-sanne,
og synden kysses ifra din panne!
til hjæmmet *hist* står der åbne døre;
ti derfra kom det, — og did det føre!

Godt mod, du vandrer på kirke-vej;
Du bér for dine, for mine jeg;
ti bønnen bærer et stykke fræm
på vejen mellem de tvenne hjæm.
— I bøjer in; jeg må vidre køre,
mens salmen følger fra åbne døre.
— Godt mod! Du hilste på fler æn mig,
skønt du i skyndingen så det ej.

Til min far.

(Da han tog afsked.)

Vor slægt en gang den første var i landet.
I brede bygder på de store gårde
ænnu den sidder; men i tider hårde
vor gren blev bøjet og dens kår et annet.
Nu rækker atter den mod lyset op
med friske knopper i den myge top:
din kraft har rettet den, din troskabs kilde
har mættet den in i din aften silde.

Som slægten hviler, mens den kraft skal vinne
og af det dybe i sit væsen øse
og drage til sig, hvad som kan forløse
den ævnens fylle, den som kall har inne, —
således følte jeg ænnu i dig
en dump natur-magt, som du magted ej;
den var så stærk, at slægt til slægt vil lævne
et stykke uløst af dens dunkle ævne.

I den falt gnisten af min moders lyse
og varme sjæl; og ægteskabets lykke
blev ej alene eders alders-smykke;
men den vil længe efter døden lyse.
Og hvis vort folk en gang vil ret forstå
det hjæmmets billed, i min digtning lå,
den troens, kærlighedens stille hæder,
da skal det derfor en gang ælske eder.

Hvis Norges bonde, som jeg op ham maned
af bygdens arbejd eller sagas rader,
en gang vil minnes, — da du også, fader:
ved *dig* at ælske var det *ham*, jeg aned.
Og hvis den kvinne, som jeg skride lod
i troens sol-glans og med ærbart mod,
af kvinner kænnes, da det vel tør hænde,
at de min ejegode moder kænne.

Og nu, I sætter jer til aften-hvile
fra tungvint dagværk og fra mange strider,
og taler sammen om henfarne tider,
om mangt et livs-træt skridt de tusen mile, —
nu vil som solen over vinter-sne
et tak-fylt glæde inad ruden se
og hårde minner med sit skin forgylde,
så livet samler sig i troens fylle.

Men ingen takker dog så varmt som sønnen,
for hvæm I levede i angst og bæven
fra vingens aller første sagte svæven, —

og hvæm til Gud I bar hvær dag i bønnen.
O, vid, når blodet mig for volsomt jog,
det var som hænder om mit hoved tog,
og tit, når stille jeg i anger blødte,
det var, som eder jeg hos Herren mødte.

Se, derfor beder jeg, om at få kraften
til nu (for livet vi skal atter mødes
og håb hos minner under skæmt forsødes)
at kunne skænke dem en dejlig aften!
O lad, når børne-børn på armen le,
dem rigtig morgen i sin aften se!
Så lægger glade de en gang i døden
sit hvide hoved in i morgen-røden.

Til Erika Lie.

Når de norske egne
sig i toner tegne,
er der ikke fjælde alle vegne, —
også lange sletter,
som i sommer-nætter
dug-glans imod morgnen sætter.

Også store skoger,
som i lange våger
hele Glommen-dalen skyller over, —

også grønne lider,
som isammen glider
lyst og let til alle sider.

For at åbenbare
alt det fine, klare —
som i sol en nordlandsk fugle-skare,
eller alle render,
når et nord-lys brænner, —
dertil må der pige-hænder.

Dine kom og tog det,
som ėt gænsyn slog det,
billed efter billed, når du jog det
op af digter-ånden,
hvor i længsels-vånden
det lå spænt, til du gav hånden.

Snart i lette ringe
ser vi blinke, svinge
funker, som af faders lune springe;
snart vi kænner nøje,
spejlet fra det høje,
moders vemods-store øje.

Barne-sjælens strenge
holde stemning længe,
så dens tro må gænnem livet trænge
ren som tone-talen
gænnem fest-lys-salen,
blonde mø fra Glommen-dalen!

Ved Michael Sars's grav.

Selv han søgte fræm
mod et evigt hjæm
fra det mindste kryb på bunden
til hvært glimt i stjærnerunden,
støvets forskerånd.
— Nu gav Herren hånd.

Stille som i drøm
gled han over; øm
var naturen mod sin dyrker.
Nu Alherren sjælen styrker
på dens stjærne-gang
gænnem sfærers sang.

Alt på denne jord
harmoniers kor
i opdagelsernes stunder,
i det lilles store under
gænnem sjælen sang
med en evig klang.

Hvor på vagt han lå,
hundred øjne så.
Hvor år-tusen sanden sanked,
hvor den mindste livs-puls banked,
der han gav sig ro
stille, klog og tro.

I en dråbe vand
spejded, fulgte han
verdens-havets liv; han sænkte
tanken, hvor den før ej tænkte;
dybets gåde lå,
hvor han banked på.

Skønne fædreland,
mange tro som han! —
med så sant og kærligt øje,
med en sans, så fin og nøje
for det stille, små; —
da vi stort vil nå!

Til Johan Sverdrup.

Når netop nu min sang skal bære
dit stærke navn, det skal ej være
som fylkings-mærke i en strid;
ti gade-kampen naar ej hid.
Skal poesiens offer-lund
for snig-mord ikke fredlyst være, —
er *det* det ny, som er i gære,
da viger jeg i samme stund.
Da siger jeg som Ejnar før
i konge-skiftets sorg der-sør,
den gang dem Harald hærjing bød:
jeg følger heller Magnus død

æn Harald levende, — og da
jeg lægger mine lang-skib fra.
Ej heller derfor hilser jeg
med sangens fane netop dig,
fordi hos dig forløsning hænter,
hvad dybest i mit hjærte vænter.
Nej, hvor de *største* spørsmål stilles,
det er det netop, at vi skilles —
fra aller dybest tanke-grun
til plan og mål i dagens mund.
Jeg står på barne-troens bund;
fra *den* det er, jeg lighed kræver,
fra den mod folke-frihed stræver
og broderskab paa stammens grun.
Skønt vi er bægge *kristne* mænd,
så højt, så dybt vi skilles, som
(skønt bægge også *norske* mænd)
vi Norge tror forskelligt om.
Kan blot i dag vi sejer få,
i morgen må i kamp vi stå.
Men derfor nu min sang dig ærer,
fordi at det, som *nu* skal til,
det du af alle stærkest vil,
og det *du* fræmst i kampen bærer.
Når tågen lægger sig om land,
og øjet ingen udsigt får,
og brystet næppe ånde kan,
ja, alting som i dvale står, —
da er det helst, din ånd er oppe,
dens torden-vinge slår og jager

og lynets klo i skyen tager,
så frit står hav og fjærne toppe.
Du er den friske iling i
vort træge vane-gængeri.
Du er den salte hav-strøm, som
i vore lumre fjorde kom.
Din tale er den gang, som bryder
did in, hvor malmen årer skyder.
Og hvor dit blik i lang-syn luer,
der fortid vi hos fræmtid skuer.
Så længe du tar Sverres tag,
så længe du er landets fører,
vi ved, vi sejrer slag i slag;
din kamp-lur de med rædsel hører.
Vi ser, de viger, mens de hugger,
vi ser, de bruger baghold helst:
dit hoved lige frit og frælst
i talens tanke-dønning vugger.
Vi ælsker dig for dette mod,
som altid *foran* fanen stod,
vi ælsker ævnen, som tør hærde
sit stål som din, hvær tid på færde,
vi ælsker din forvovne vagt
i savn, i sygdom og foragt,
vi ælsker, at du gav os alt,
din fred, din fræmtid, da det galdt,
vi ælsker dig — alt had til trods! —
fordi du turde tro på os.

Hvor kan de håbe, at det går
nu baglængs mer? Nej, år for år

fræmad i frihed og i sang,
fræmad i norskhed og i glæde:
hvæm magter vel i vejen træde
århundreders forløste trang!
Ej folket deles mer, ej magten.
På fredens ting, på krigens tilje
ét vagthold kun om friheds-pagten,
ét folk og én, kun én, én vilje.
Den ånd, som i vort morgen-gry
de frie guders samfund drømte, —
så stort om alt det store dømte! —
må evig det uægte sky.
Den ånd, som viking-snækken bygde,
straks konge-bud dens frihed skygde, —
som, truet, høj mod Island svang
på kæmpe-ry og kæmpe-sang
og derfra over alle tider, —
den får man næppe tam omsider.
Den ånd, som i Hjørunga-våg
for tusen år brød fremmed åg
og ingen konges magt fik fældet,
men ænog trodsed pave-vældet, —
den ånd, som selv i svagheds stund
sad odels-fri på fædres grun
og værged sig med mund og hånd
mod fremmed hær og fremmed ånd, —
som magted Holbergs vid at hvæsse
og Vessels sværd og Vessels pen,
og fra hvis stille folke-esse
mod Ejdsvold tanker funked hen, —

den ånd, som var så høj i tro,
at *over* Odin den slog bro
i Balders-myten op mod Gud,
og næsten selv sig fried ud
mod Gimles sanheds-lyse egne, —
da disse stængtes alle vegne
af pave-sprog og munke-tro,
for annen gang slog dristig bro
af friheds lette, fine buer
til højder, hvorfra frit man skuer, —
så da for Luther blod det galdt
i Nord et gærde bare falt,
— den ånd, som, den gang det blev funnen,
at troen var i verden død,
i Hauge, Brun og flere brød
med mægtig trang af folke-bunden, —
og æn i pietismens tåger
med tændte lys ved altret våger: —
den kan man tro at få på moden
i den moderne bisp-synoden?
den kan politisk man bestjæle
ved først i «kamre» den at dele?
den kan som smugle-gods man liste
in over grænsen i en kiste?!

Og det *just nu*, som alle toppe
i lysning viser varder oppe,
og folke-skolens unge dag
har vakt det norske hjærte-lag,
saa mod og minner sig forynger,

imens de hører, tror og synger; —
just nu, som dybet bølger hvælver
med uvejrs-dønets dumpe magt,
og over det i nordlys-pragt
vor ungdoms stærke længsler skælver; —
just nu, som ånden overalt,
hvor lurer klang, og mure falt,
sig løfter af de gamle former,
og unge viljer højden stormer.

En kamp-stor tid, — og vi er med!
På jord det største er: at være,
hvor kræfter, som er stort i gære,
skal tage skikkelse og sted; —
at give af sin egen ild,
netop som gydningen skal til,
at trykke af sin egen form
i det, som bliver slægters norm,
at blæse ånde af sin ånd
i tidens mund — ved *Herrens* hånd.

Det var, hvad nu jeg sige vilde, —
og just til *dig*, der tidlig, silde
i tidens store værksted går,
og véd, hvad er, hvad forestår; —
til dig, der samled folkets ævne
i dette nye friheds-stævne, —
fik folkets trang og skaber-magt
og smærten, som er til den lagt.

Barnet i vor sjæl.

Mod Herren i det høje
med uskylds tro en dreng ser op,
som i sin moders øje
og jule-træets top.
Men alt i yngling-alderns storm
han såres dybt af Edens orm,
og hæftig fræm han iler
og tviler.

Da står på solskins-høje
hans barne-drøm med brude-krans;
i *kærlighedens* øje
er troens himmel-glans.
Som fordum i sin moders favn
han stammer atter Herrens navn
og knæler ned og beder
og græder.

Og straks han *dernæst* iler
i tvil og kamp mod livets top,
står ved hans knæ og smiler
hans barn og peger op.
Han bliver barn blandt børn igæn;
hvor så æn hjærtet drages hen,
det holdes varmt i bønnen
for sønnen.

Den største mand på jorden
må pleje barnet i sit bryst;
og lytte, selv i torden,
til hvad det hvisker tyst.
Hvor tit en kæmpe falt med skam,
det barnet var, som rejste ham.
Om dette også slår sig,
det står sig.

Alt stort, at tanken funnet,
i barne-glæde fræm det skød;
alt stærkt, af godt oprunnet,
det barnets røst adlød.
Hvad skønt som glimt i sjælen steg,
gav barnet i sin uskylds-leg; —
al verdens kløgt er siden
for liden.

Held den, som fræmad leder
så langt, at han et hjæm er værd;
ti først et sådant freder
om barnets milde færd.
Hvor stærkt vi hærdes og hvor træt
det liv os gør, vi trodde let,
et hjæm med barne-røsten
har trøsten.

Ole Gabriel Ueland.

Det har arbejdet længe
og stille slægt på slægt,
før sådan kraft kan sprænge
århundreds vane-vægt.
Hvad bondens bund kan bære,
skønt sjælden der blev såd,
det er vor folke-ære, —
og har vor fræmtid spåd.

De alvors-fulle fjorde
i snefjæld-skyggers rund
hans barndoms tanker gjorde
og livets dybe grun.
Når viddets sol da spilled
på fjord og fjældes sne,
det gav så højt et billed,
som nogen vilde se.

Da *han* til tinge mødte
og rejste bondens sag,
hvært ord en stråle fødte
i folkets unge dag.
Det kom som gammel tone,
det kom som fjæld-gæmt sagn,
det kom med fortids krone
til slægtens pryd og gagn.

Skønt bonde bag om plogen
og sjø-mand i sin båd
han tænkte fint som nogen
i hele kongens råd.
Hans år er vidner dyre
om, at vi nok skal nå
det jævne folke-styre,
som han i ånden så.

Selv gammel, træt og svækket,
han trodde på sit værk;
den folke-ånd, han vækked,
blev altid mere stærk.
Han sank in under mærke,
og vilde længer fræm, —
derfor valkyrjer stærke
bar gubben med sig hjæm.

Fra vinter-nattens gysning
han festlig ledtes in
i saga-hallens lysning
mod høvding-bænkens trin.
Så mangen gammel herre
sig rejste og gik fram,
men først af dem kong Sverre,
han var i slægt med ham.

Anton Martin Schweigaard.

(I kirken efter sørge-talen.)

Giv os, Gud, vi beder såre,
den fulle fryd, den fulle tåre
og viljens fulle, rene ild.
hør vor bøn her ved *hans* båre:
han kunde kun det hele kåre
og give helt sin sjæl dertil.
  Ja, giv os store mænd
  med kraft at føre hen, —
kraft at samle vort folk i råd,
  vort folk til dåd,
vort folk i glæde og i gråd.

Du, vor Gud, vor nød-tørft kænte,
til templets rejsning *ham* du sendte,
en ånd så lys, så ren, så stor.
Da hans værk i tiden endte,
du lod ham ømt ved henne hænte,
som med hans bøn mod himlen fór.
  Og da han løstes af,
  en tid gik med i grav.
Som et under om land det lød:
  hans liv, hans død
sin skønhed over folket gød.

Hjælp os Gud, så vi kan lære,
når lys i landet du vil bære,
da dagens time at forstå.

Gud, du ved, hvor små vi ere:
o, giv os længsel, folke-ære,
så vi det store ej forsmå!
  Du sendte mange ud,
  o, trættes ej, vor Gud:
lad os skønne dit kall, dit spor
  i mænd, i ord, —
din nåde-gærning i vort Nord!

Bryllops-vise nr. 4.

    Når et rødmende blod
    bøjer ydmygt imod
ham, som ejer det prøvede sinn,
    når hun halv-ræd og bly
    for sit liv søger ly
bag det mod, hvor hun skuede in;

    når hun vælger for sig
    at gå alvorets vej
med en mand, som har kæmpet og lidt; —
    når hun tror på en vår
    bag de grånende hår
for hvært håb, som hun nævnede sit; —

    når hun siger: jeg vil
    give ungdommen til
dine tab, dine smærtende sår:
    du skal læges derved,
    at du giver mig sted
ved dit bryst, skønt i bæven jeg står; —

når hun øm for hans savn
og i frælserens navn
tar hans børn i sin barnlige favn,
og så vidt som hun kan
gir dem hjærte, forstand
for sin Gud og sin fædrene-stavn; —

når hun ydmyg og skøn
og i brænnende bøn
under kransen går fræm, hvor hun ved,
at for leg og for lyst
kommer ansvar og dyst, —
og i tårer hun smiler derved:

da skal vi, som har lagt
til beslutningens magt
al vor sjæl i den løftende stund,
give frejdigheds mod
til det rødmende blod,
give styrkning af slægtskabets grun, —

give brudgom og brud
fra vor kærlighed bud,
fra vor tro på dem bægge i dag.
De vil hjælpes, de to:
han er prøvet og tro,
og nu ler det in under hans tag.

---

†

Til Å. O. Vinje.

(Afsunget ved hans hustrus grav den 16 marts 1870.)

Der triner gæster i din gård,
alt mens i smil du skriver.
De kommer stilt og stilt de går,
du næppe var dem bliver.
Da uden ord
de atter fór,
dit barn lå gråd-fullt uden mor,
og du sad uden mage.

Det hus, du bygde dig i går,
i dag det døden sænkte,
og du står gammel, syg og sår
på grus af det, du tænkte.
Din vej lå bar,
fra barn du var,
og første ly, du funnet har,
var det, som nu du stængte.

Men gæsterne, som hos dig var,
i sorgens ørk dig møder;
skønt sky du viger, snart du har
et følge, som forsøder.
Ti der I går,
du skue får,
en lysglans over verden står
med under-store syner.

Hvad før du så, det synker her,
men kun for at forklares:
det evighedens kyster er,
som på jer' gang befares!
Dit skalde-syn
ser lyn i lyn,
hvad før kun dæmred bag om sky'n; —
på store tvil der svares.

Og siden, når du kommer 'gæn
fra tanke-tunge øde,
os lærer snart din gode pen,
med hvæm du var til møde.
Fra sorgens tid
med lutred id,
med magt-full ånd og smærtens vid
skal dine syner gløde.

Godt mod.

(1870.)

Jeg sender disse sange hen
på vænners bøn til kvinner, mænd
i Nordens trenne lande.
(At Finlands folk blandt dem er med
på sangen under Nørreled
må jeg med tak jo sanne.)

Jeg sender dem — og ser det nu:
de fleste har ej, hvad min hu
har stærkest følt og båret;

lidt er for flygtigt, lidt for kort,
lidt har på lagret dampet bort,
lidt er for ungt af året.

Jeg levede mer æn jeg sang;
jeg tanker, harm og jubel slang
omkring mig, hvor jeg gæsted;
at være, hvor det netop galdt,
det var mig næsten mer æn alt,
som ved min pen blev fæstet.

Alt sant og stærkt har vokse-sted
og kanske også evighed,
om sværten ej det fanger,
og han, som tænker mindst derpå,
men tør i livets slingring stå,
blir bedste folke-sanger. —

Jeg hørte en gang om en fest
i Spanien; en landsens hest
blev sluppen in i ringen;
dernæst en tiger af sit bur; —
den gik en stund omkring på lur,
så la' den sig på bringen.

Og folket klapped, jubled, jo,
da tigern sprang og hesten slog,
men fik dog ej se blodet;
ti tigern tumled att og bag
for hestens landlig-plumpe slag
og lå en stund på ho'det.

Da hujed, hidsed alle mand
og kvinner med; balkonens rand
de hældte sig udover.
De skreg, de tirred tigrens mod,
de vilde alle have blod, —
og atter fræm den vover.

— Og folket jubled, klapped, lo,
da tigern sprang og hesten slog;
— men blod de fik ej skue;
ti lykken havde hesten kær,
og tigern kom den ikke nær,
men spæntes i en bue. —

Hvæm vant til slut, det véd jeg ej;
ti denne landsens hest er jeg,
og kampen har ej ende; —
men byen, hvor den foregår,
og dette klap og jubel får,
den tør du kanske kænne! —

Jeg kæmper helt foruden had;
det, som jeg ælsker, gør mig glad,
skønt varm og vred tillige.
Det er mit blod, min sjæl, der går
i hvær en linje, som jeg slår,
og derfor går den lige.

Men som jeg står her nu i dag,
jeg har ej hævn, jeg har ej nag
mod nogen mand på jorden, —

giv så igæn lidt hjærte-lag
til den, som bare mente *sag*
og ælsker hele Norden! —

Selv går jeg på min sanger-vej
med ære-frygt først in til *dig*,
du største ånd i Norden,
som vred, profetisk varsled gry
bag Nordens tunge morgen-sky,
der skalv i lyn og torden; —

men siden blid bag hav og hæld
af sagas og af troens væld
på bondens sæd har spillet; —
nu sne-fjæld-hvid på nitti år
af tidens strøm tilbage får
dit eget høje billed.

Til *dig* så, i hvis sanger-vår
«de tusen sjøers» Finland står
og vemods-mægtig toner.
Vor stammes ånd i evig sus
går grænse-vagt i sangens brus
mod Østens millioner.

Men står jeg i vor *egen* gård,
et stjærne-billed øjet slår
med alt sit rige under.
Det lyser: HENRIK VERGELAND
ud over Norges blege land
i minnets klare stunder.

Gamle Heltberg.

Jeg gik på en liden, meget pyntelig skole,
på hvilken både kirke og stat kunde stole.
Den drejed helt stilfærdig i stats-maskineriet,
og skønt det kunde høres på hjule-knirkeriet,
at sjælden den smurtes af åndens talg,
så var på hine kanter slet intet valg:
vi *måtte* gå der, til vi blev store
Jeg gik der også, — men læste Snorre.

De samme bøger, de selv-samme tanker,
som lærer efter lærer på kongelig forordning
i slægt efter slægt selv-forsagende banker,
— og som ene skaffer lærer og lærling befordring! —
De samme bøger, de selv-samme tanker,
som flinkt af hele slægten gør en eneste én,
en fortræffelig fyr, som kan stå på ét ben
og ramse hele leksen, som der slippes et anker! —
De samme bøger, de selv-samme tanker,
ifra Hammerfest til Mandal — (sådån staten os sanker
i en alting og os alle konserverende forening,
hvori alle pene folk får én eneste mening!) —
De samme bøger, de selv-samme tanker
kamraterne åd; men jeg tabte apetitten
og så længe vraged kosten, til jeg endelig blev kvit den —
og hoppede glad over hjæmmets skranker.

Hvad mig mødte på rejsen, hvad jeg tænkte
derved,
hvad der steg i min sjæl på det ny-valgte sted,
hvor fræmtiden lå, det jeg lader i stikken
for at skildre, hvad jeg så på «studenter-
fabrikken».

Skæggede karle, tidt over de tredve,
og slugne på hvært ord, sad og trællede bredved
rejicerede kropper på sytten år,
sorgløst-galne som spurv i vår.
— Kraftige sjø-mænd, hvis æventyr-sinn
først drev dem af skolen i livet in, —
men siden på togt til den attrå, som kræver
lys af tænkningens sol over alt det, som lever.
— Fallerede købmænd, som stilt bag sin disk
havde bejlet til bogen, intil kreditor blev bidsk
og tog varerne fra dem. *Nu* de læste «på lån».
Og ved siden dovne «løver», — det var næsten
som hån!
— Unge ærgerrige, «norske» jurister,
«præler»[1] og præke-lystne seminarister,
— kadetter med en skade på arm eller bén;
— bønder, hvæm en skole falt altfor sén: —
her de alle vilde bryde i latinen fræm
på ét år eller to, — imod otte eller fem.
De hang over bænken, de lå imod væggen,

[1] Som alene havde en «præliminar»-eksamen til den «norske» (ikke latinske) æmbeds-eksamen.

i hvært vindu sad to, én just prøvede æggen
på sin ny-slebne kniv i den blækkede pult.
Gænnem tvenne åbne rum var det dørgende fullt.

Lang og slåpen, i halvdrøm, på yderste linje
sad og grunded for sig selv *Åsmund Olavsen Vinje:*
Anspænt og mager, med farve som gibsen,
bag et kul-sort, umådeligt skæg *Henrik Ibsen.*
Jeg, den yngste i laget, gik og vænted på parti,
intil nyt kuld kom in, over jul *Jonas Lie.*

Men «manden», vor chef på det logiske tog
«gamle Heltberg» af alle var den snurrigste dog!
I pels-støvler stod han, i hundeskinns-trøje
(for astma og gigt måtte kæmpen sig bøje).
Ej skinn-huen skjulte hans panne, den høje,
hans klassiske drag og hans mægtige øje.
Nu krum-bøjd af smærte, nu rejst af sin kraft,
han kasted stærke tanker, og han kasted ikke lavt.
Kom lidelsen værre, og den mødtes igjen
af viljen i hans sjæl, og han tog som et spæn
mod anfall på anfall, hans øjne de flammed,
og hænderne sig knytted, som om dybt han sig
skammed,
fordi han havde veget en stund! — ja, da var vi,
dybt slagne af det store i kampen, da bar vi
et billede hjæm fra hin stormende tid,
da der suste gænnem Landet en «*Wergelands*-rid»!
Der var kræfter i de karle, som var med på hin leg,
der var vilje i de kræfter, som den gang steg.

Nu stod han der tilbage, forglæmt i sin krog.
Men gærningen, han gjorde, den var en høv-
dings dog!
Han sprængte tankens ævne af skole-pugets bånd,
hans lære var selvstændig, hans førelse var ånd;
personligheden typisk: på trøndersk-hedemarkisk
skar han fore i teksten; og uindskrænkt-monarkisk
var hans vrede over fejl; — men den lagde sig
straks,
eller steg til en patos af ædleste slags,
der ofte slog tilbage i selv-ironi
og en styrt-regn af vid, hvorved ingen sad fri. —
Sådan styred han sin «horde», sådan gik det
gænnem landet,
det klassisk-skønne land, som vi hærjede for-
bannet!
Hvor forfærdet stod ej *Cicero, Virgil* og *Sallust*
på forum og i templet, hvor vi rasede just!
Det var atter Goter-toget over Romas ruiner,
det var *Tors* og *Odins* ånd over Jupiters latiner,
— og den gamles «grammatik» [1] var en dværge-
smedet hammer:
når han svang den, da det gnistrede og kastede
flammer.

Den flok af «barbarer», han førte afsted,
havde just ej til mål hist at sætte sig ned.

---

[1] Heltberg havde udarbejdet en særegen latinsk grammatik, højst mærkelig.

Den blev *ikke* «latiner», ej fremmed tænknings
træl;
men den blev under toget alt mere sig selv.

Han invant sproget for os som en tænkningens
lov,
og de, der fulgte med ham, fik et lifligt behov
til udfærd og til under, fik erobringens mod
til angreb på hvad hidtil som uløseligt stod.
Hvær tolkning, han gav, blev som syn, vi havde
haft;
det øged vor unge personlige kraft.
Hans billeder blev nedslag i vor skabende lyst,
hans vid blev styrke-prøve; den gav ævne til
dyst,
hans vælde var os vægten, hvorpå småt fra
stort blev skilt,
hans patos bud fra kampen, som luede stilt.

Den syge kæmpe længtes så tit fra sin krog;
han vilde, om æn kun i én eneste bog,
vise *lidt* af, hvad han var, vise fler det æn os: —
han lå hvær dag for udfærd; — men kasted
aldrig loss.

Hans «grammatik» kom ikke![1] Han selv gik
derhen,
hvor tænkningens lov ikke skrives med pen.

---

[1] I tyve år havde han talt om at udgive den; ja, ænog fåt tilskud af stortinget dertil; men den skulde altid forbedres.

Hans «grammatik» kom ikke! — men det liv,
den har haft,
behøvde ikke sværtens forlængende kraft.
Det levde i hans sjæl, så mægtigt, så varmt,
at tusen bøgers liv imod det bliver armt.
Det lever i den skare selvstændige mænd,
hvis tænkning han gav marv, og som finnes igæn,
i tingets sal, for skranken, i skolen, i kirken,
i digtning og i kunst, og hvis levned og virken
har vist sig at have en stærkere art,
fra *Heltberg* deres ungdom gav højere fart.

For de sårede.

(1871.)

Der går et stille tog
igænnem kampens bulder
med bøn på alle sprog;
det bøjer mod den falne ned
med korset på sin skulder,
med bud fra hjæm og fred.

Det finnes *der* ej kun,
hvor kampens vunde bløder,
men på al verdens rund.
Det er al verdens kærlighed
af ædle, gode hjærter,
som stille knæler ned; —

det er arbejdets sky
for krigens mord og hærjing,
der bér om fred og ly;
det er hvær lidende på jord,
som kænner nød og kummer,
der sukker for sin bror; —

det er hvært smærte-støn
af sårede og syge,
det er den kristnes bøn;
det er forladtes blege råb,
det er den krænktes klage,
den dræbtes siste håb; —

en bønnens regnbu-bro
op gænnem verdens uvejr
i skin af Kristi tro:
at over lidenskabens nød
må kærlighed få sejre;
ti så *Hans* løfte lød.

Land-kænning.

Og det var Olav Trygvason,
stævned over Nord-sjø fram
op mod sit unge konge-rige,
som ikke vænted ham.

Fik han så første synet:
hvad er dette for mur i hav-brynet?

Og det var Olav Trygvason,
landet syntes ganske stængt;
alle hans unge konge-længsler
føltes mod klippen sprængt, —
intil en skald opdaged
hvide kupler og spir i sky-laget.

Og det var Olav Trygvason,
syntes, han med én gang så
grå-sprængte, gamle tempel-mure,
sne-hvide hvælv derpå.
Længtes ham da så såre
med sin unge tro stå innen-fore.

Til H. C. Andersen.

(Ved en sommer-fest for ham i Kristiania, 1871.)

Velkommen hid den lyse sommer-dag,
da barne-drømmen når til jorden
og blomstrer, synger, spejler sig og flyr;
et æventyr,
et æventyr er nu vort høje Norden,
og tar dig i sin favn en festens stund
og takker, jubler, hvisker mund til mund.

På engle-lyd
af barne-hjærters fryd
du bæres did et kort minut,
hvor al vor drøm, hvor al vor drøm har skudt.

Velkommen hid, vort hele folk er ungt
og står i drømmens store alder,
da *æventyrligst*, det er også *størst*,
og den er først,
og den er først, som hører *Herren* kaller.
Vi tror på dig, du barne-længselns tolk,
at du er bud fra stort i Nordens folk,
din fantasi
har jævnet just den sti,
hvor, fri det små, du legte bort,
vi engang går, vi engang går mod stort.

Til stats-råd Stang!

(1871.)

Syttende maj og i Ejdsvolds kirke
halv-hundred år ifra den store dag,
da de, som grundede vort friheds-virke,
i bøn sad sammen der for landets sag, —
vi var der bægge og i tak til dem,
i tak til Gud, som gav vort lille hjæm
så meget mod i farens svære dager.

Og da så mægtig gænnem kirken drager:
«lover nu Herren!», og vor blege bøn
fik ord og samfund i alt landets kor,
jeg så dig græde som et barn i løn
in under barmen af vor fælles mor.

Da hugsed jeg, at fra du var en gut,
gav du til henne al din rige ævne,
din unge ild, dit høvding-råd i stævne',
din mandoms arbejds-kraft, til den blev brudt.
Og jeg velsigned dig og tog dig med
i takke-bønnen for de mænd, som stred
for fattigt land igænnem hårde tider,
til nu vi sad der under tag omsider.

Jeg tog dig med; — men det gør færr' og færre.
Din mandoms ry blev før dig selv forældet,
og retfærd får du ikke mer, des værre,
før du og dit en dag er bleven fællet.

Ti se, de veje, du i landet drog
for folkets higende og stærke ævner,
du tør ej vandre med det glade tog,
som altid større mod sin fræmtid stævner.
Du vidste ikke, hvad det var, du gjorde,
da krudt og damp-kraft alle stængsler brøde,
så ny-vakt attrå kunde andres møde,
og folke-ånden tage stort til orde.

Det nye dag-værk kunde *du* ej samle,
det bruste om dig som en drøm, en fabel,
og ræd du bygde med de andre gamle
mod åndens uro et uhyre Babel.

Imens du vænter på den nære kamp,
så hvid i håret og så mild i øje'
i morgen-glimet over fjæld og høje, —
og fienden halv skjult under nattens damp, —
fra stridens forpost i den vilde egn
et ord skal sendes dig med fredens tegn.

»Det folk, som skræmmer dig, det er dit eget,
det er som tågerne af dalen steget.
Du tror det oprørt uden samling, énhed?
Ja, vårens flomme, de gik aldrig ret,
storm-byger, slask gør vejen mindre net,
og sneen taber for en del sin renhed.
Men våren fødes! Den, som har geni,
han nyder forud af dens harmoni;
geni er samfund med den ånd, som føder.
Det har du ikke, har du aldrig haft;
se, derfor skælver du ved folkets kraft.

Du var en arbejds-chef, af dem, der leder,
når folket rydder i en vej-løs trakt;
din klare tanke og din gode takt
har hjulpet slægten over svære steder.
Men hvad her vokser i den gamle vang
af frø fra vesten og af hjæmmets trang,

og hvad her stråler på din rude in
af sanheds-længsel under troens skin,
og hvad her siges, skønt det hviskes kun,
og hvad her samles mod en opgørs-stund, —
så lidt du fatter, at som vanvid tyder
du det, der skønnest i vor ungdom skyder.

Du svarer: digterne må ikke dømme;
i stats-mands-kunsten høver aldrig drømme. —
Jeg svarer: *ingen* fatter livets spil,
som ej af drømmene vil lægge til.
Af savn, af kræfter, som vil form, de stiger,
i luften ånder; ikke mer de viger,
før alle vågne mod det samme higer.
Af folke-drømme blir en stats-mand til,
de skabte ævnen og den sag, han vil,
og hvis han glæmmer det, de næste drømme
den næste skaber, som skal ham fordømme.

De uvejrs-skyer, som pȧny sig lejre,
ej morgen-lysningen så ganske dækker,
at vi ej skimter gænnem skyens sprækker
de store gænbyrds-tanker, som skal sejre.

En sådan stråler over mig i dag,
og blodet varmere til hjærtet strømmer,
og alt vi lever for og alt vi drømmer,
det suser sammen og gir kraft til slag.

Snart smælder hornene mod skogens tag,
og fræm det stormer over nattens dug,
og gænnem blinkene af skud og hug
skal tågen lette på vor nye dag.

Snart tages højderne — hvor du tør true —
for alle tider af vor folke-ånd,
så den kan mægtig over landet skue
og derfra styre det med ligheds hånd.
Snart op den vælter sine våben-bølger,
og se, dens aner som en sky-hær følger!
Nu må du se dig om, du gamle mand,
du har imod dig snart det hele land.

Men når du ligger på din tagne vold,
da skal vi sige ved dit vendte skjold:
Han stod imod, da han ej bedre vidste;
men han var ridders-mand intil det siste.»

Ved en hustrus død.

Hun kænte dødens øje fra fordum og fra nys,
da hennes første-fødte fik hennes siste kys,
og da hun måtte fare til moderns døds-sæng bort,
det fulgte hele vejen så varsels-dybt og stort;
det ante henne, da hun ved båren stod,
nu sankes flere sammen, nu bæver livets rod.

Og straks at hennes husbond, den stærke mand, sank om,
hun sagde det med smærte: Jeg vidste, at det kom!
Hun tænkte, det var ham, som af Gud var kåret ud,
og stemte sine hænder imod det barske bud
og vilde med sit legem, så svagt som sjøens siv,
sin stolte kæmpe værge — og gav så hen sit liv.

Hun smilte så lyksalig, da dødens bud blev meldt,
ti offeret var givet og frælst var hennes helt.
Vor kærlighed, beundring slog som et stjærnetelt
af lykke over henne i hennes siste stund,
og snehvid bort hun svæved i evighedens rund.
Slig kærlighed kan bære til himlens grænser med
de sjæle, som den favner i offer-salighed.

Ved kirkesanger A. Reitans jordefærd.

(1872.)

Hans milde store øjne lo
mod himlen og mod landet;
ti i hans sjæl var folk og tro
i evig jubel blandet.

Hans ord, hans sang
som «opkom» sprang
igænnem dalen lang og trang
til sæd fra år til annet.

Blandt fattigt folk i fattigt hjæm,
i fattig vinter-færden
han steg i søndags-koret fræm,
den gladeste i verden.
Ti axen, som
det drejer om,
ej fattigst bygd går udenom;
han stod og sang: her er den!

Ak, nu da årlang sygdom kom
for sangen ret at prøve,
og hjælpeløse små stod om,
hans tillid ret at øve,
kun mere glad,
som dæmpet kvad
af vinden i en strenge-rad,
han toned bort fra støvet.

Hans liv os spådde, at en gang,
når stort på Gud vi stole,
skal hele folket stå i sang
i kirke, hjæm og skole,
i folke-sang
i glædes-sang

i stråle-brud af Herrens sang
højt over alle sole.

O, vakre fædreland, o, husk
de små, han dig tilegned;
så fattig som en rosen-busk
han glæded dig og segned'. —
Nej, skuffet lad
ej skilles ad
ifra din jord en sjæl så glad, —
hans have være hegnet.

Sangen.

Sangen har lysning, og derfor den gyder
over dit arbejd forklarelsens skin;
sangen har varme, og derfor den bryder
stivhed og frost, så det tø'r i dit sinn.
Sangen har evighed, derfor den skyder
fortid og fræmtid i hob for dit syn,
tænder uendelig attrå og flyder
bort i et lys-hav af længsler og lyn.

Sangen forener, idet den fortoner
mislyd og tvil på sin strålende gang;
sangen forener, idet den forsoner
kamp-lystne kræfter i samstemmig trang:

trangen til skønhed, til dåd, til det rene!
— Nogle kan gå på dens lys-lange bro
højere, højere, fræm til det ene,
som ikke åbnes for annet æn tro.

Fortidens længsler i fortidens sange
kaster vemodigt en aften-rød glans;
samtidens længsler i toner vi fange
in for en eftertids sjæl-fulle sans.
Slægternes ungdom i sangen har møde,
tumler *sin* stund i de tonende ord;
— fler æn vi aner, ja, ånder af døde
vugges i kvæld i vort festlige kor.

Ved N. F. S. Grundtvigs død.

(1872.)

Ligesom vølven i Nordfolkets gry
steg over sagnenes vande,
talte om alt under hav, over sky,
dukked som synkende lande, —
talen tilbage, evindelig ny,
skulde stande:

Sådan i Nordfolkets ny-tid han står,
— under nys dukked hans panne —
synerne efter som sol-skyer går
over de hav-slagne lande; —

Nordfolkets udsigt i tusene år
skal de rande.

Af kantaten over N. F. S. Grundtvig.

(1872.)

Hans dag blev den største i Norden var sét,
med midnat-solens under den hélt gik i ét:
ti lyset, som han sad i, var lyset af «Guds fred,»
og det har ikke morgen, og aldrig går det ned.

I lys af Guds fred han *historien* gav
som åndens gang på jorden, der død ej ved af.
I lyset af Guds fred han de *fædres* stærke vej
til følge og til varsko lagde åben for dig.

I lys af Guds fred han årvågen var med, —
med folket, hvor det bygged, med ånden, som stred.
I lyset af Guds fred al oplysnings magt han så,
og hvor hans ord blev trod, der folke-skoler gå.

I lys af Guds fred stod i bitreste sorg
for Danmarks folk hans trøst som en skinnende borg:
i lyset af Guds fred skal det tabte tages 'gæn,
og tusen-fold forøges, hvad som æn ligger hen.

I lys af Guds fred står hans oldinge-værd
som livets sum og amen til hans mandige færd.
I lyset af Guds fred hvor det strålede, hans blik,
når hvid han steg for altret med tilgivelsens drik.

I lys af Guds fred kom hans ord over hav,
i lyset af Guds fred vugger salmen, han gav.
I lyset af Guds fred, bag dets sol-stråle-fos,
der skjultes han, og der står hans minne nu for os.

Ved et lag for prof. Ludv. Kr. Daa.

Unge vænner om dig slår kreds,
gamle fiender følger.
Føl dig mellem os tryg, tilfreds,
sinnene mod dig bølger.
Atter var her en alvors-dag,
atter slog du med kæmpe-slag;
som sædvanlig gik ingen fri; —
men vær nu bli'!

Uden opstyr og uden stas
(uden champagner og handsker)
ville vi i et jævnt kalas
takke vor «gamle gransker»!

Når det gli'r i sin vante kos,
sjælden ser vi den gamle lods; —
men står sjøen i råk og kav,
han sejler af!

— Sejler af for at bærge in
(kænt er hans gamle øje),
står mod vejret med sikkert «grin»,
skærer, hvor andre bøje!
Tak han fik ej, så vidt jeg ved;
ti han skændte på skipper'n med! —
vendte ryggen, gik hjæm, og fort:
nu var det gjort.

Han har prøv'd, hvad det er at gå
hadet, til sanhedens tid er;
han har prøv'd, hvad det er at stå
hugget fra bægge sider;
han har prøv'd, hvad det koster på
foran sin samtid en favn at nå —:
han, som havde så højt formåd,
stod helt forsmåd.

Gid vort Norge snart blev så stort,
at det retfærdighed unte
kæmper, som have annet gjort
æn i en bag-trop at lunte.
Skal det altid da gå så tråt,
at vi spikker os op i småt? —
ligger stille og tæller fejl? —
Nej, op med sejl!

Op med sejl til en *større* færd,
hvortil vor stamme fik kræfter.
Dagens liv er ej livet værd,
hvis det ej vokser herefter. —
Mødes til leding for større sag
under et ærens og sangens flag,
står udover med tro på Gud
og holder ud!

Nej, hvor blir du dog af?

(1872.)

Nej, hvor blir du dog af, du, som ejer den magt
at slå løgnen og uretten ned,
der har kring-sat mit hus og har ondskabens vagt
på hver vej, som jeg ud for min ævne har lagt,
og som nu bryder in
for med løgn og med had
at belure mit sinn
og besudle hvært fad
i mit yndige hjæm, hvor vi harmløse sad.

Nej, hvor blir du dog af? Denne år-lange spot
har jo byttet mig bort for mit folk,
har lagt tåger af løgn om mit digtningens slot,
så det synes selv-dyrkelsens mudder-pøl blot,

og et trold-klomset dyr
er jeg selv, til foragt,
så de «dannede» flyr
eller samles til jagt
for at bringe sit had ret et gæste-buds slagt!

Når jeg skriver en bog, «er den halv som jeg selv»;
hvis jeg taler — forfængelighed.
Hvad jeg bygger mod scenens fortryllede hvælv,
er kun dunst af mit inbildske selv.
Når jeg slår for min tro
og den hjæmlige skik,
når jeg værger den bro,
vi fra fædrene gik,
er det bare, fordi jeg en orden ej fik.

Nej, hvor blir du dog af, du, som river itu
denne fule og kvælende løgn, —
og kan jage til havs al den pest-syge gru,
som de har for begejstring og vilje-stærk hu, —
og har kærligheds-favn
for det troende mod,
der i kulde og savn
på en morgen-vagt stod,
som skal holdes, til hæren har lys for sin fod.

Kom, du Gud-fødte folke-ånd, aner du har
fra den jætte-betvingende Tor.
Du kan age på lyn med langt-rullende svar
til det trodsige dværge-gny under dit far; —

du kan vække den magt
som en folke-trang har,
du kan styrke den pagt,
vi som fost-brødre skar,
da ved Hafur dit æt-store mærke vi bar

Tak, vor folke-ånd, tak! — Bare *tanken* på dig
gør til småt alt det små, som jeg led.
Se, jeg vier mig helt til dit komme, til dig,
og jeg kaster mig ned for dit åsyn, for dig,
og jeg ber om en sang
af din kvædende mund,
så jeg kunde en gang
i afgørelsens stund
rejse kæmper for dig på vor fædrene grun.

Ved Hansteens båre.

(1873.)

Tak, vor Gud, for folke-gaven,
du lånte os i ham, som graven
i folke-følge snart er bragt.
Stjærne-lyse tankers baner
hans ånd har fulgt; hans idræt maner
til idræt med magnetens magt.
Han var den første mand,
som steg med lys i land:

i vor ny-tid den første glans,
den første krans,
som folket vant sig, det var hans.

Vi, omstrålet af hans ære,
som børne-børn hans støv nu bære
og synge folkets, verdens tak.
Gud, som folkets veje leder,
og gav os, ny-født, slig en hæder,
har vist os, hvor vort mål han stak.
Norrøna-folk, fræmad
i Herrens navn og glad!
Gud har rejst dig; *Han* ved hvorfor,
skønt få vi står.
med *Ham* det mod en fræmtid går.

Opsang for friheds-folket i Norden.

Til «Det forenede Venstre.»

(Tyrol 1874.)

Foragtet af de store, men ælsket af de små, —
sig, er det ikke vejen, som det nye må gå?
Forrådt af dem, som *vagt* burde være, just at dem, —
sig, er det ikke sådan, at en sanhed står fræm?

Begynner som en susen i kornet sommer-dag
og vokser til en brusen gænnem skovenes tag, —

intil at havet bærer med torden-røst den hen,
da intet, intet høres uden den, uden den.

I Goter-folkets kampe den nordre fløj vi tog;
vort fane-tag er: folke-liv i frihed og tro.
Den Gud, som gav os landet og sproget og gav alt,
Han finnes i den gærning, hvortil folket blev kalt!

Den er det, vi vil løfte, vi mange og vi små,
i frygtløs kamp mod alle, som ej *ville* forstå. —
Begynte som en susen i kornet sommer-dag
og går nu alt som brusen gænnem skovenes tag.

Det vokse vil til storm, førend nogen det ved af,
med torden i sin stemme over endeløst hav.
Et folk, som føler kallet, er jordens største kraft,
for den må alting falle, det stå højt eller lavt.

Ved stortingets kroningsdeputations festmiddag

for den svenske rigsdags deputation i Trondhjem

den 17de juli 1873.

Vel-komne, folke-valgte mænd,
fra broder-grænd!

Vel-komne hid til Olavs by
i Norges største minners ly,
hvor gammel stor-dåd møder ny
med alvors-blik
og spørger op af hav og strand,
om nu er mænd i Nordens land,
som de her gik.

Held os, tør vi på valen stå
og svare så!
Held slægten, hvis den tror sig værd
at løfte store minners sværd
og føre det i livets færd
for hjæm og tro!
Da er vort kall: på fædres val
et friheds-værk, en tempel-hal
at lade gro.

Hør Nordens ånd, den suser her
om hav og skær.
Her taltes høje ord en gang
i hjæmlig dåd, i hjæmlig sang;
og evig har den samme trang
i ånden røst:
Glæm ej for fremmed fjas og tant,
hvad der er evig nordisk sant;
kun det har høst.

Fost-brødre-lag, i denne tro
vi mødes jo?

I Nordens ånd og folke-sag,
at den i fælles bøn og slag
må se igæn sin store dag. —
som før en gang
i verdens ufred sende ud
fra hjæm og troskab stærke bud, —
det er vor trang.

Åbne vande!

Åbne vande, åbne vande!
Hele vintrens lange længsel,
nu den bliver helt til trængsel:
Næppe ses en sjø-blå strime; —
som en måned er hvær time.

Åbne vande, åbne vande!
Solen smiler, isen trodser,
nyder den som skamløs frådser:
Knap har solens mund forladt den,
og den fryser til om natten.

Åbne vande, åbne vande!
Storm må til, og stormen kommer,
skyller fræm fra andres sommer
frie bølger, stærke bølger, —
brag og bråt og synkning følger.

Åbne vande, åbne vande!
Atter luft og bærg sig spejler;
der en damper, her en sejler,
in ad bruser bud fra verden,
ud ad mod en kamp-stor færden.

Åbne vande, åbne vande!
solen ildner, regnen svaler,
jorden rejser sig og taler.
Sjælen svarer, skælver, lyer,
kraften er der, som fornyer.

Bryllops-vise nr. 5.

Brudgommen synger:

Ved du så, hvad det var især,
som gjorde, det blev henne?
— Nu, jeg hænter min hjærtens-kær,
jeg kan det godt bekænne —:
    Den, jeg ælskede først paa jord,
    var min signede, egen mor;
    hun skal atter i ungdoms-flor
    i Lina gå in på gården.

Kært blev hjæmmet mig én gang til,
da *hun* det vilde dele.
Træer, lier og bække-spil
snakked, som fik de sjæle.

Hennes udstyr: hun ælsker mig;
hennes skønhed: hun følger mig;
hennes medgift, — ja, le du ej —:
to arbejds-vante hænder.

De skal dække mit første bord
i hjæmmet, Gud oplod mig.
Smag på maden hun får af mor
og smiler så med den mod mig.
De skal spare mit arbejd in,
brede ordenens rene skin
over vor stue, vort bord, vort sinn
og over vor siste time.

De skal give i gærning svar
på tvilene, verden ejer,
på hvad øjnene lovet har,
at hjælpe vort liv til sejer.
I de øjne, der har jeg sejlt,
sænkt mit lod og mit væsen spejlt.
Jeg har ikke min kurs forfejlt
i kærligheds morgen-tåge.

Ved du nu, hvad det var især,
som gjorde, det blev henne?
skønner altså, at lige kær
hun blir mig uden ende.
Hvæm, som engang — det ved kun Gud —
over den andre skal brede ud

siste lagen —: min brud, min brud
hun bliver for evigheden.

Friheds-vise.

Til «Det forenede Venstre.»

(1877.)

Folke-kraft er friheds far,
harm og sang til mor han har.
Alt som små-dreng kæmpe-stærk
stod han snart i kæmpe-værk.
Altid glad, hvor han sad,
full af tanker, vid og kvad,
mægtig, frejdig i sin færd,
så i arbejd, så med sværd.

Fiender i hobe-tal
lured altid på hans fall,
fant ham vågen altfor grov,
passed på ham, da han sov,
kom så snilt, bandt ham stilt;
straks han vågned, var det spildt.
Vidre skred han glad og fast.
Han har slig en kraft og hast.

Marken blomstrer for hans fod,
handel'n svulmer af hans mod,
tanken stråler af hans ild, —
alle ævner en gang till

Lov i land lyder han;
selv han gav den, selv på vagt
uden «ak!» og uden «men»
knuser han, hvæm krænker den.

Friheds gud er lysets gud, —
ikke træliens skræmme-gud, —
kærligheds og ligheds gud,
fræmgangs-viljen, vårens bud.
Friheds gud sender ud
fred blandt folkene! — Hans ord:
«Én din herre, det er jeg;
ingen guder uden mig!»

Til Molde.

Molde, Molde,
tro som en sang,
vuggende rytmer, hvis tanke kær' er,
følger i farver dit billed og bærer
skønhed over min gang.
Intet så mørkt som din fjord, når den fyger
hav-salt forbi dig og inover stryger,
intet så mildt som din strand, dine øer,
ja, dine øer!
Intet så stærkt som din syns-ring af fjæld,
intet så fint i en sommer-lys kvæld.

Molde, Molde,
tro som en sang
nynner du i min trang.

Molde, Molde,
blomsternes by,
hus mellem haver, vænnerne går der!
Hundrede mil ifra dem, — jeg står der
under rosernes ly.
Stærkt skinner solen på fjæld-landets toppe,
kæmpe må manden, ansvar er oppe.
Ene I, vænner, gå milde imod mig,
I, som forstod mig! —
Først med vort liv slutter kampen for ret.
Her være fred-lyst for tanken en plet!
Molde, Molde,
blomsternes by,
barndoms-minnernes ly.

Og når en gang
de siste puls-slag banker,
i dit fang,
i din store aften-røde
— der vaktes mine tanker —
der vilde jeg, at de døde.

Per Bø.

(1878.)

Engang kænte jeg en bonde
af en hug-stor æt oprunnen.
Han var lys og stærk af sinn,
raged som en vår-bar tind
over dalen, blid i solen.
Han fik første opgangs-blik,
skyens første svale-drik.

Vårens vidt udslagne fane
vajed i hans lyse vilje,
spådoms-rig og farve-sund;
fortids arbejds-arv gav grun.
Friskt det kvidred under lien;
håbets, troens, sangens fugl
havde der sit barne-skjul.

Engang, engang hele dalen
skinne må som denne ene;
engang, engang al hans tro
imod solen dug-sprængt gro,
og det altfor tidlig drømte
vække ham til forgangs-mand
for en slægt saa tro som han.

Hamar fyr-stikker.[1]

(1877.)

Hamar fyr-stikker her, Di!
Jeg skriver om dem en sang;
det tykkes dig kanske mærkværdig;
men funken til hjærtet sprang,

funken, som slog fra pladen,
traf min erindrings-sans
så stærkt, at i lyset af den
to øjne fik fager glans,

glans af den ild, som tændte
dåden af ånd og tro.
Vid det: de øjne sendte
lys over bondens bo,

sendte til tusene sjæle
kærligheds flamme-bud,
samlende i et hele:
Fædreland, hjæm og Gud;

---

[1] Til digtets forstaaelse her blot, at stifteren af Norges første folke-højskole, Herman Anker, senere byggede en tændstikfabrik i Hamar, hvis produkt, der fant snarlig udbredelse i Norge, falbydes på gaden medråbet: «Hamar fyrstikker her, Di!». Digtet er en slags allegorisk sammenstilling af disse tvenne «oplysnings-værker» fra samme mands hånd.

ti det var Herman Anker,
tog af sit fædre-guld,.
strøde det ud som tanker
over vort hjærte-muld,

strøde det ud, som haven
strør under vårens sang;
blomstrer det gør af gaven
over alt Norges fang.

Blomstrer det gør! Ti marven
stod sig i vår så kold.
Aldrig har fader-arven
givet en skønnere fold.

Husk det, du norske bonde,
husk det, du by-mand med!
Skal kærligheds-sæden monne,
vor tak må den dugges med.

Hamar fyr-stikker her, Di!
Min tak har de tændt, — blot min?
Hvis sangen er stikkerne værdig,
så tænder de også din —.

Stikkerne gæmmer den i sig,
bare du river, du,
så lakken fra veden kan fri sig,
flyver den i hans hu.

Hamar fyr-stikker her, Di!
Bare vi stryger dem,
daler vor tak — mærkværdig! —
som fred i hans skønne hjæm.

Hans stikker i tusene stuer,
i store så vel som små!
de travle taknemligheds-luer
skal puttrende mørket slå.

Hans stikker i tusene stuer! —
En kvæld fra fabrikens top
han ser over land, hvor det luer
fra kærligheds-grunnen op.

Han ser i de milde øjne,
bag stikkernes varme glans,
(når ringen de rundt er fløjne)
sin luende ege-krans

og føler det, at i Norge
er varmeste sted på jord;
det gir ikke bare sorger,
at en på dets fræmtid tror.

Hamar fyr-stikker her, Di!
Fosfor og gift på dør!
Oplysningens pilt står færdig
at gøre som skolen før: —

Vriste fra hjæmmet giften,
række det renere ild,
vække til varme driften,
som lå der og ej slap til.

De har funnet hværandre.

(Af «Kongen», Tredje mellemspil.)

Taust de vandre
med hværandre,
ny-født af den stærke vår.
som fra første morgen går,
alt foryngende i livet,
og som tabes, og som vinnes,
men hvor sjæle sammenbindes,
har sin største blomstring givet.
Taust de vandre. Ej en gang
øjet taler. Ti en klang
deres sjæle har fornummet
af den verdens-harmoni,
som med lyset selv brød rummet
i tilværelsernes gry.
Skaber stor
over jord
som en solens sang den fòr.
Taust de vandre. Klangen runnen —
vover øjet, vover munnen
æn ej tale.

Men på stunden
taler alt! Det toner, svinger,
blomstrer, dufter, skinner, ringer,
lød og lyd er sammenføjet,
går i ét med alt, de tænker,
i én skønhed, i én højhed, —
himlen sig på jorden sænker.

Men i dette store stævne
livet åbnes, vejen stråler,
en uendeligheds-ævne
kræfterne og kallet måler.

Til sorenskriver Mejdells sølvbryllop.

(1877.)

Hjæmmet åbnes; børn og vænner kommer
langsvejs fra til fest. I fager skik
huset står med højtidsskrud og blommer;
minner fylder det med mild musik.

Fem og tyve arbejdsår beretter
stilt sin saga gænnem festens lyd.
Hvad der stredes for i vågne nætter,
nu er samlet i en dag af fryd.

Hvad der vantes, festens stemning bærer
og gør skøn de gamles brudefærd;

hvad der tabtes, toner med, det er her;
ti det vundne gir det tvefold værd.

I en sky af vemod står de døde
som et himmelkor, der forbøn har;
hvide gamle mellem små og søde,
alle, som til hjærtet fæstet var.

Så af levende og døde slynget
kærlighedens kæde løfter jer
til et møde, hvorfra I forynget
vandre vidre under aftenskær.

Det rene, norske flag.

I.

Tre-farv'de, rene flag,
du er vor vundne norske sag;
Tors hammer-tegn er dit,
det ligger kristnet nu i hvidt,
og alt vort hjærte-blod,
det strømmer derimod.

Du samler os højt over kavet,
du længes, du jubler mod havet;
ti frihedens vår-farver gave
dig magt til at nære vor ånd og vort bord. —
Far fræm over jord!

II.

Det er «tuvs» med det rene flaget,
så taler «den vise» nu.
Men flaget er poesien,
og tuvsen, det er nok du.
I poesien sig svinger
folkets evige ånd,
og flaget som fane fører
dens egen usynlige hånd.
Hvad ånden har lidt og kæmpet,
hvad ånden har vunnet og vil,
i evige sange går det,
som flaget slår takten til.
Vi bærer det fræm, omsuset
af minners melodiske kor,
af længslers stormende vilje,
af hviskende, milde ord.
Det kan ikke *andres* føre,
det kan ikke tale svensk;
det kan ikke knote og friste: —
for fremmede farver det rensk!

III.

Hvad folket har syndet og sveget,
det aldrig i flaget fant's,
ti flaget er idealet
i al sin evige glans.

Det bedste af fortidens gærning,
det bedste af samtidens bøn
det folder sig om og bærer
fra fader og ned til søn,
bærer det rent og ærligt
og ikke med fristende tegn,
er for vor unge vilje
fører så vel som hegn.

IV.

De siger: «trolovelses-ringen
af flaget ej tages ud!»
Men Norge er *ikke* trolovet
det er ingen annens brud.
Det deler ej bo med nogen,
det deler ej bord og sæng;
dets brudgom er egen vilje;
selv rår det sit hav, sin eng.
Vor broder i øster ærer
vor unge, selvstændige trang.
Han ved, at på *den* alene
vi vinner vor krans en gang.
Han ved, at når vi ej ønsker
i flaget hans farvers bram,
så er det, fordi vi ælsker
vor ære høj're æn hans.

Og ingen, som selv har ære,
vil vænskab af annet slag;
vort liv kan vi for ham give;
men ikke en snip af vort flag.

V.

Til Sverige!

**Ærbødig til dig jeg kommer —
ti fast på dit højsinn jeg tror —
og lægger vor sag fræm for dig
i jævne og stille ord:**

Hvis Sverige, *du* var den mindre,
var ung i selvstændighed;
i flaget var kommet et mærke,
som trykte dig længre ned,
som sagde, at du, den lille,
var sat ved den større bord
(ti det betyder mærket
for folk på den ganske jord);
ja, hvis det var du, — og din frihed,
i steden for gammel, ung,
og hundredårs savn og vanmagt
i minnet lå ænnu tung
med furer i folke-sjælen
af gammel uret og nød,
med længsler, som ej var sikre
— og vidste, hvad det betød;
ja, hvis det var du, som skulde
opdrage dit lille folk

til frihedens nye ære
og gøre dit flag til tolk; —
mon længre du lod det dele,
lod ligge dets ene hegn?
mon ikke du bad om det hele,
det rene selvstændigheds-tegn?
mon ikke dig selv du sagde:
«Jo ældre den annens rang,
jo større hans farvers ære,
des mere lokkende sang.
Og frist ikke den, som er fallen
og nylig har rejst sig op;
peg heller med rene mærker
mod ærens højeste top».

Så talte du, gamle kæmpe,
hvis *du* sad i *vore* hjæm;
ti *du* kænner ærens veje
og ved, hvad som fører fræm.
Fra atten hundred og fjorten
og intil den seneste dag,
så ofte vi var i vånde,
med vor selvstændigheds sag, —
der rejste sig mænd i din midte,
som trodsed den værste strid
og talte vor sag høj-sinnet
som Torgnyr i gammel tid.

VI.

Svar til den gamle Ridderstad.

Nej, gælder det «ridder-pligt», kære,
i kampen om rene flag,
— jeg holder dig højt i ære,
men — *den* blir vor egen sag!
Ti netop, fordi vi møder
bagtalelsens sne-fog og rusk,
det »ridder-pligt» er at vriste
af flaget fristelsens fusk.
Den *lighed,* som mærket præ'ker,
er løgn over alle hav;
et stort skandinavisk Sverig,
det holder vi ikke af.
Det «ridder-pligt» er for den lille
at sige: jeg er ingen del;
selvstændigheds-tegnets ære,
se, den vil jeg have hel.
Det «ridder-pligt» er for den store
at sige: det falske skin,
det gi'r ingen synnerlig ære;
den skal ikke være min.
Det «ridder-pligt er for bægge
med renskede tegn at gi'
blandt stridende folk eksempel
på pagt mellem stolte og fri:
«Her er ikke blandet en farve,
her er ikke blandet en lov;

men derfor vi ælsker hværandre
og værger hværandres behov.»

Til missionær Skrevsrud i Santalistan.

Jeg ærer dig, fordi du blev forkastet,
men hørte røsten og har sejer haft.
Jeg ærer dig, fordi du *ænnu* lastet
med undre svarer af din tro, din kraft.

Jeg ærer dig, fordi du kunde tørste
til åndens gærning under nød og strid;
jeg ærer dig, fordi du er den første
af Gudbrandsdalens sønner i din tid.

Jeg deler ej din tro, du stærke drømmer;
det skiller ej, hvor ånden bærer bud.
Ti alt, som stort og ædelt om os strømmer,
det dyrker jeg, fordi jeg dyrker Gud.

Post festum.

En mand, belagt med is og sne
stod op en gang ved is-havs kyster;
den hele jord af bifald ryster,
da den får kæmpe-karlen se.

Da kløv en konge til ham op;
i hånden holdt han fræm sin orden:
«Den bærer hvær, som stor er vorden.»
— Men kæmpen knurred og sa': «Stop!»

Og kongen skræmt dat ned igæn;
da tog jamænd han på at gråte:
«Min orden blir jo på den måte
forsmåd af just de største mænd.

Å, tag den, kære, tag den hen
og hjælp mig atter på det tørre;
ti på *dit* bryst blir ord'nen større
og vi, som bærer den, ved den!» —

Om is-havs-kæmpen var for snil,
— ti det skal kæmper ofte være;
de narres af de små des værre —,
han tog den, — spotsk vi lo dertil.

Men da krøb alle konger hen
med hvær sin orden for at få den
fornyet og forstørret, så den
gav rang til arme ridders-mænd.

Honi soit, qui mal y pense;
han ordner fik på tværs og langs.
Men ak, de blev ej større siden, —
kun han blev så forbannet liden.

Romsdalen.

Jeg kommer på dæk; — morg'nen er klar; —
må dog se, om jeg land-kænning har.

Øer er her, grønne, kvikke,
og slejpede skær, som hav-salt slikke,
snart disse, snart hine. De plasker herude
fortroligt, vildt, — og opskræmt tude
hav-fugl omkring os, dale, stige.
Vi er i et rige
med storm-vejrs-minner og helt for sig.

Vi er på fiskerens vågsomme vej.
Langt ude æggen og stor-sej-stimen,
fortæller kaptejnen; just nu på timen
står sejl inover der ude fra; —
fisket går bra.

Ja, ja, jeg kænner dem nok igæn,
Romsdals-bådenes barkede mænd!
De kunde sejle, når det kom an.

Jeg glæmmer jo ganske at se mod land.
— — — Det første syn,
efter tyve års savn, ved hjæmmets port —
slår som et lyn.
I minnet stod det; men ikke så stort.

Hvor vidt jeg også lar øjet vandre,
den ene bærg-kæmpe over den andre,

den enes lænd ved den andres skulder,
og dette til yderste himmel-brynet.
Man står og vænter et verdens-bulder:
den evige stilhed forstørrer synet.

Somme står hvide, andre står blå
med takkede, kappende, hidsige tinder,
somme sig binder
sammen i kæder og fræmad gå.
Af vejen små-folk! — Der inne «skjorten» !
Han messer gjævnt i den høje forsamling
af urtids-storheder, ættens gamling.
Du tror det ikke? Som barn har jeg sport'n!
Jeg hørte ham tusene, tusene gange,
altid andægtig, aldrig med løjhed.
I mine sange
faller et skær af hans hvide højhed.

Jeg står og ser — og blir aldrig færdig.
De største tanker fra liv og sagn
strømmer mod synet, prøver ihærdig
intrykkets storhed at favne, måle.
De vider sig, hæver sig, dampe, skråle; —
som myre-små-flid og kolibri-snak
de triller tilbage; — jeg ber dem stanse!
Det er som vilde i handsker og frak
en herre by' bærgene op at danse.

Nej, frist dem ikke; men giv dig hen!
Da skal du spore,
at man blir større iblandt de store.

Er du kun ydmyg, de siger det selv,
at noget er større æn deres største.
Se på den lille borende elv
oppe i skaret; og tænk på den første,
som stilt på isen og stenen gnog: —,
Kæmperne *skavedes* fra hværandre!
Et var de før, men måtte forandre
åsyn og væsen i vår-flom-tiden; —
millioner af år er det siden,
millioner det også tog.

Nu stamper fjordene in mellem laget,
løfter syd-vesten og hilser på dem;
den, som stundum i skådde så dem,
ved, at han når dem lige til næsen;
fjorden har intet opdraget væsen.

Mod ham iler med bulder og kast
hele hans våde, uvorne familje.
Prøver så bærget at sætte ham fast, —
med våde fingre, som var det en konkylje,
tar han det hele nærgående pass,
sætter for munnen og tuder i det
med vesten-vejrs lunger, — saa kan du vide,
larmen blir vældig og strømmen kvass.

Der åbner sig kysten! — Vi følger en fjord,
grå-sort og stor;
fosser og bække fra bægge sider
turer imod ham: tung som en svamp

sky-dotten langs efter fjældet glider; —
i sol-vejr og damp
ser jeg igæn den evige kamp.

Dette er Romsdalens stride land!
Nu er jeg hjæmme;
ti alt, som jeg ser, har øje og stemme!
Og folket? — Jeg kænner hvær eneste mand,
om aldrig jeg så ham. *Her* er han tolket:
kænner du fjorden, kænner du folket.

En er fjorden midt i et slag,
en annen er han en solskins-dag
i højeste sommer,
når stille i strålende fryd han kommer,
og alt, som har navn,
bare han ser det, han tar det i favn,
spejler det, vugger det, —
var det så fattigt som grå-stens-mosen,
var det så flygtigt som bække-osen.

Hvilken en glans! Der står en fortryllelse
over hans åbne bøn om undskyldning
for hvad som var; — uden omhyllelse
tilstår han alt; i innerlig hylning
spejler og spiller
han ømt om bærgenes høje billed.

— Tænker de gamle: han er ikke ond;
vrede og glæde i rigere mon

han ejer æn andre; — er ikke falsk;
men lige-sæl, lune-full, hæftig, — Romsdalsk.

Fjældene ved det! *De* kænner slægten,
ved, hvor det gælder at lægge vægten!
De så den klare
opefter rabben med sigd for føret, —
så den på sletten ved elve-kanten
(jenten fo'r glad i den spræke fanten)
så den i båden i store lag,
mændene drukne, kvinnerne rædde, —
så den også en alvors-dag;
den samme det var, som fjældet klædde.

Bygderne veksle; men tag dem i bolk:
livlige sinn, som længsler er lagt i,
melodiske dyb, men bølgeagtig';
kaste-vinds-fjordene farved sit folk.

Vikinge-æt, jeg hilser din rede!
Højbygd er væggen, hav-gulv her nede,
sol-røg i hallen af fosser og skådde,
tjældet i grønt, så langt I nådde.
Vikinge-æt, jeg hilser dig selv!
Det koster in under så store hvælv
en langsom kamp for at føle sig herre; —
ej alle det magted ænnu des værre.
Det koster at løfte tjordenes arv
fra vellystig favn til kraft i sit tarv.

Det koster; — men den, som kan det, blir mand.
Jeg ved, det går an.

Holger Drachmann.

Velkommen vår-bud! Kommer du fra skogen?
Ti du er våd i håret, løvet, støvet . . .
har du kræfter prøvet?
har du slå's med nogen?
Den larm omkring dig af den løste flom,
som følger dig i hælen — vend dig om:
den sprøjter på dig! — var det den, du slå's for?
Du var der inne mellem trøsk og stubber,
hvor længst de steller, disse vinter-gubber;
de vilde eje den? de satte lås for?
Men du fik kræfter af den gamle Pan!
De skreg vel skrækkeligt og spådde slæmt?
Og din bedrift, de kaldte den vel ran?
— Hvær vår det hænder; men det snart er glæmt.

Du ned dig kaster ved det salte hav.
Det også løste sig; det spiller mod dig.
Du kænner takterne; ti Pan oplod dig
sin kunst en kvæld-stund ved en viking-grav.

Men mens du hviler i naturens favn,
du hører kamp-trav på den våde jord,

du ser på damperne, der går mod Nord
med friheds-flag; — det roper på dit navn.

Og sådan slides du imellem to? —
frihedens kæmper, som nu stolt sig flokker,
naturens sagn-liv i sin drømme-ro;
de første maner og det siste lokker.

Snart dine sange som en kamp-lur knægge,
snart siver kælne gænnem rør ved strand.
Du er natur-magt halvt og halvt en mand,
og du har ænnu ikke enet bægge.

Men som du spiller, og som selv du er
(faun-artet kærlighed hos viking-længsel
i kraftfullt skifte), vær velkommen her, —
skønt du har døren med dig og dens hængsel!

Ti netop det var, hvad vi trængte nu:
op, op for våren! Denne kvalme duft
af konge-røgelse og munke-snus,
ja, denne svind-sot i romantisk dus
er slæm for lunger som moral: frisk luft!

Heller en slurk venetianske sange
i sydlandsk yppighed og farve-under;
heller «to skud» (om æn de gør lidt bange)
mod alt vort klissede opfostrings-plunder.

Velkommen vår-bud fra den ranke skog,
fra havets rullen og fra kampens trav!
Om tit lidt skødesløst din streng du slog, —
hvor der er rigdom, kan jo kuttes af.
En kæmpes lader alle små-trold klandre.
Jeg ælsker dig; du er ej som de andre.

---

†

Gænsyn.

. . . I fjæld-friskt strøg snart kørte jeg . . .
Det sne'de let; den hele vej
stod spæde bjørk hos graner.
De siste grunned' enkeltvis,
de andre lo med hvide ris; —
et billed fræm det maner.

Og luften er så let og fri;
ti alt af tungt, som lå deri,
har sneen med sig narret.
Jeg skimter bag dens tynne flor
et livligt landskab og en stor
sne-tinde over skaret.
Men under den brun-hvide bræm,
hvor hen jeg ser, der titter fræm
et åsyn . . . nej, hvæm er det?
Jeg stirrer flinkt bag huens skærm

in i en yr sne-stjærne-sværm; —
er nogen der på færde?
En stjærne faldt på handsken . . . der . . .
og der igæn; forskellig hvær; . . .
de vil nok lege gåder.
Og smil der rundt i luften kom
af gode blik . . . jeg ser mig om . . .
her minnets magter råder.
Det stjærne-spin, det filigran,
i det sig ånder dølge kan?
det tæt in ved mig famler . . .
Du fine bjørk, du rene luft,
du muntre sne, — får I fornuft?
Hvæm er det dog, som samler
sit billed i naturens drag,
i dette tryllende behag,
i stjærnerne, som gække, —
i denne hvide, fine glans,
i denne tyste rytme-dans . . .
nej, er det dig, Hans Brecke!

En sangers kall.

En sangers kall profetens er,
og helst i nøds- og fødsels-tider,
hvor den, som strider og som lider,
hans tro gir idealets skær.

Tit fortids kæmper er ham nær;
da fylker han den nye hær,
og fræmtids håb
omsuser ham
med spådoms-råb
i billed-ham;
ti evig folkets forårs-safter
i sangen skyder; det dens kraft er.

Han revser folkets vane-tro
i hedenskab og Moloch-rædsel;
bag Guds-begrebets høst-grå klædsel
han ser de friske spirer gro.
Befriet planter de sig ud
som kærligheds og kraftens skud
i folkets sjæl
og gør den varm
og gør den hel
og gør den harm,
så den får mod og ælsker klarhed:
i *livet* Gud er åbenbaret.

Han river konge-kåben af
og breder den om folkets skuldre,
så det ej længre tomt skal buldre
om fremmed højheds lånte krav,
men være selv sin majestæt
i eget kall og ånde-æt,
i sagas glans
på folkets sans,

i store mænd
af egen lænd
i folke-vilje uden prutning,
i mandig gang og stor beslutning.

Han tvinger folkets synd til bod
med sanheds-vidnets had mod løgne
(dog ej et søndags-, men et søgne,
der lider for sin tales mod).
Han truer folkets falske fred,
dets fejghed, dets uvidenhed, —
bestikkes ej
af folke-ånd,
af konge-hånd;
men går *sin* vej.
og hvor han vakler, kommer smærte
og rensker lysten i hans hjærte.

Han er en broder af de små,
de lidende, derfor af kvinnen.
Det svage ny han op mod vinden
tør krydse, til det bør kan få.
Han vokser, om han selv ej vil,
af kallet, som han brugtes til,
og ender som
et suk i Gud
om større skud
med rig're blom
af folke-sjælen til dens ære,
æn han har magtet det at være.

Salmer.

I.

Jeg føler mig
frarevet *dig*,
du harmoniens magt i altet.
Er jeg forskudt?
Har du fortrudt
det, jeg har haft og slet forvaltet?
Ti magtesløst,
snart i en døs,
snart i fortvilelse jeg tigger
om kraft, om trøst,
et råd, en røst,
som rejser mig, hvor brudt jeg ligger.
Å, brug mig, Gud!
stød mig ej ud
fra følelsen af kall og kræfter!
Da slukkes brat
min stjærne, — nat
omhyller mine skridt herefter.
Da bryder 'in
i øde sinn
de rædselsfulle angstens magter.
Jeg kænner dem,
jeg jog dem hjæm; —
men kun i dag mit mod så svagt er.
Å, kom nu, fred!
kom tro, at med
jeg er i livets stærke kæde!

Forgæves ej
jeg efter mig
mig selv må spørge, rope, lede?

II.

Ære det evige forår i livet,
som alting har skabt!
Opstandelsens morgen det mindste er givet,
kun former går tabt.
Slægt føder slægt,
stigende ævne den når;
art føder art
i millioner af år.
Verd'ner forgår og opstår.

Intet så småt, at ej finnes et mindre,
ingen kan se.
Intet så stort, at ej finnes et større
bortenfor det.
Krybet i jord,
bærge jo bygge det kan.
Støvet, som fo'r,
eller det skyllende sand
riger har grundlagt en gang.

Uendeligt alt, hvor det mindste og største
løber i ét.

Ingen skal skue det siste, — det første
ingen har sét.
Ordenens lov
bærer det alt i sin favn,
Frugt og behov
føder hværandre; vort savn
møder det samledes gavn.

Evigheds afkom og frø er vi alle.
Tankerne har
rødder i slægternes morgen; de falle,
spørsmål med svar,
fulle af sæd
over den evige grun;
derfor dig glæd,
at du en svindende stund
øgede evigheds arv.

Bland dig i livs-fryden, du, som fik være
blomst i dens vår,
nyde et døgn til det eviges ære
i menneske-kår;
yde din skærv
in til det eviges hværv,
liden og svag
ånde et eneste drag
in af den evige dag.

III.

KOR.

Hvæm er du med de tusene navn
fra de tusene tider og sprog?
Du var favn for vort evige savn,
du var håb under fortidens åg.
Du var døds-angstens nat-mørke gæst,
du var livs-glædens sol-rige fest.
Æn dit billed vi vekslende danne,
og vi kaller ethvært åbenbaring,
og enhvær holder sit for det sanne, —
til det brister i kval-full erfaring.

SOLO.

Å, men vær, hvæm du vil.
ti jeg ved, du er til
som det evige rop i min sjæl — det er dig! —
efter retfærd og lys
efter sejr for det ny's
åbenbarede magt, det er dig, det er dig!
Alle love, vi se,
eller skimte, og de,
som vi aldrig skal ane en gang, det er dig! —
og sin skærmende vagt
om mit liv har de lagt,
og det jubler i mig: det er dig, det er dig!

KOR.

Da vi aldrig dit væsen kan nå,
har vi midlere tænkt os fra dig; —
om år-tusen blev alle for små,

og vi står her igæn uden vej.
Er vi syge og klamrer os fast,
hvilken trøst i de drømme, som brast?
Alle evigheds-håbenes lysning,
som vi så over livs-løbets jammer,
skal de vige i døds-angstens gysning
og kun blive til orm i vort kammer?

SOLO.

Den, som lever i mig,
han behøver jo ej
nogen midler; jeg ejer ham jo: det er dig!
Er mit evigheds-håb
ifra ham; er det dåb
af hans ånd over min? — er det dig, er det dig —,
hvi bestemmer jeg, orm,
da min evigheds form?
Jeg tar ydmyg min lov; ti jeg ved, den er dig!
Var jeg værdig et: bliv! —
kom du magt, som er liv
når du vil, som du vil, — det er dig, det er dig!

Spørsmål og svar.

BARNET.

Du, far! da jeg til skogen kom,
var reden tom,
og ingen sang der rundten om?

FADEREN.

Nej, fuglen som os sangen gav,
er over hav;
kanske den finder der sin grav.

BARNET.

Men hvorfor rejste så den arme?

FADEREN.

Til større lys og større varme.

BARNET.

Du, far; det egenkærligt er
at være der,
når alle andre, vi, er her?

FADEREN.

Til ny-født vår må ny-født sang,
det er hans trang;
den vil han bringe os en gang.

BARNET.

Men dør han i den kolde bølge —?

FADEREN.

Så kommer andre; han har følge.

